

О АНЕКСУ 10. ДЕЛТОНСКОГ СПОРАЗУМА

ВИСОКИ ПРЕДСТАВНИК
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
И ЗЛОУПОТРЕБА
МЕЂУНАРОДНОГ СПОРАЗУМА

**О АНЕКСУ 10.
ДЕЈТОНСКОГ СПОРАЗУМА**

ВИСОКИ ПРЕДСТАВНИК
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
И ЗЛОУПОТРЕБА
МЕЂУНАРОДНОГ СПОРАЗУМА

Бања Лука

Садржај

УВОД	9
ЗАКЉУЧЦИ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ОД 12. НОВЕМБРА 2019.	12
НАСТАНАК И НАЧИН ИМЕНОВАЊА ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА	13
СТАТУС И НАДЛЕЖНОСТ ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА	14
Високи представник није функција/функционер међународне заједнице	15
Високи представник нема извршна нити законодавна овлашћења	15
Извршна овлашћења морају бити јасно прописана	17
Привременост ОХР-а	18
ВИСОКИ ПРЕДСТАВНИК ЈЕ САМ СЕБИ ДОДИЈЕЛИО ДИКТАТОРСКА ОВЛАШЋЕЊА	20
Савјет за имплементацију мира није могао дати нити је дао овлашћења високом представнику	21
Незаконитост „бонских овлашћења“	23
Повреде међународног и домаћег права дјеловањем високих представника	25
УДРУЖЕНИ ПОДУХВАТИ ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА И УСТАВНОГ СУДА БиХ	30
СТРУЧНЕ АНАЛИЗЕ И КРИТИКЕ ОХР-а	40
Европске институције критикују ОХР	40
Анализе правних стручњака	41
Високи представници о ОХР-у	46
ОХР сада део проблема а не решења	52
НЕДЕЈТОНСКА БиХ КАО СМЕТЊА ОПСТАНКУ	52
ПУТ НАПРИЈЕД	55

ЗАКЉУЧЦИ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ОД 10. 3.2021.	58
ПРИЛОЗИ	63
АНЕКС 10. - СПОРАЗУМ О СПРОВОЂЕЊУ ЦИВИЛНОГ ДИЈЕЛА МИРОВОНОГ РЈЕШЕЊА	63
Славко Митровић	
СЛОБОДНА ДРЖАВА РЕПУБЛИКА СРПСКА.....	69
Зашто нема државе БиХ	70
Право на самопредјељење припада народима	71
БиХ као тамница за Србе и Хрвате	72
Сарајевска Бајден-хистерија.....	74
Нема нових високих представника по Анексу 10.	75

На захтјев српског члана и предсједавајућег Предсједништва БиХ Милорада Додика, заказана је и 10. марта 2021. године одржана 18. посебна сједница Народне скупштине Републике Српске са дневним редом:

ОЦЈЕНА РАДА ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА, ПРИМЈЕНА АНЕКСА 10. ОПШТЕГ ОКВИРНОГ СПОРАЗУМА ЗА МИР У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ У ПЕРИОДУ РАЗГОВОРА О ИМЕНОВАЊУ НОВОГ ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА

На сједници је разматрана ИНФОРМАЦИЈА О ПРИМЈЕНИ АНЕКСА 10. ДЕЈТОНСКОГ СПОРАЗУМА, а Милорад Додик, српски члан и предсједавајући Предсједништва БиХ поднио је уводно излагање. Након расправе, Народна скупштина је усвојила ЗАКЉУЧКЕ. То су документи који су основ овог издања.

УВОД

Након преговора који су трајали од 1. до 21. новембра 1995. године у америчкој војној бази Рајт-Петерсон у Дејтону, парафиран је мировни споразум под називом Општи оквирни споразум за мир у Босни и Херцеговини. Уз тај општи оквирни споразум, парафирано је и његових једанаест анекса као проведбених аката. Након тога, у Паризу је 14. децембра 1995. године, потписан мировни споразум са анексима, све то у неизмијењеном тексту у односу на парафиране текстове. Тиме је окончан скоро четворогодишњи грађански рат у централној републици СФР Југославије. Наступио је период провођења онога што је потписано, а то су анекси мировног споразума.

Један од једанаест анекса који је изазвао и изазива највише контроверзи је Анекс 10. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини (Дејтонског споразума). Тај Анекс 10. потписало је пет страна: Република Хрватска, Савезна Република Југославија, Република Босна и Херцеговина (која више не постоји), Федерација БиХ и Република Српска. Анекс 10. закључен је с циљем дефинисања кључних области и механизма за спровођење цивилних аспеката мировног рјешења. У члану 1.2. Анекса 10. констатовано је да „У погледу сложености са којима су суочене, стране траже постављање Високог представника који ће бити именован у складу с релевантним резолуцијама Савјета безбједности Уједињених нација, како би помогао странама у њиховим напорима да мобилишу те, по потреби, координишу активностима

организација и агенција које су укључене у цивилне аспекте мировног рјешења, извршавајући доле наведене задатке, на начин на који му је то повјерено резолуцијама Савјета безбједности УН-а“. Наредни члан 2. Анекса 10. прецизира „задатке“ који ће, у циљу помоћи странама, обављати високи представник постављен на њихов захтјев. Овај члан под називом „мандат и методе координације и сарадње“ дефинише стриктно ограничен мандат, на основу ког високи представник има обавезу да учествује у тим активностима и да „прати“, „одржава тијесан контакт са странама“, „помаже“, „учествује на састанцима“, „даје смјернице“ и „извјештава“. Коначно, једина надлежност која је експлицитно додијелена високом представнику Анексом 10. јесте надлежност за тумачење „овог Споразума о спровођењу цивилног дијела мировног рјешења“ како гласи званичан назив Анекса 10.

Упркос јасно дефинисаном мандату високог представника, недуго након потписивања Дејтонског споразума, високи представник почео је са присвајањем диктаторских овлашћења којима је кршио не само Анекс 10. којим је успостављена његова улога помагача и координатора, већ је кршио и Анекс 4. - Устав БиХ. Прво је сам себи додијелио читав низ правно апсурдних овлашћења да влада и кажњава путем одлука, пренебрегавајући читав један демократски систем успостављен Дејтонским Уставом БиХ. Затим је та самододијелена овлашћења користио за доношење диктаторских одлука - понекад формалних, а понекад неформалних - за централизовање власти на нивоу БиХ. Помоћу тзв. „бонских овлашћења“, високи представник наметнуо је мноштво закона на нивоу БиХ, Федерације и Републике Српске, а чак 105 амандмана на уставе Републике Српске и Федерације БиХ. Високи представник увео је и вансудско кажњавање на стотине грађана БиХ, укинуо одлуку Уставног суда БиХ и забранио поступке којима се на било који начин оспорава било која његова одлука. Разумно је претпоставити да стране-потписнице никада не би прихватиле

Анекс 10. да су знале да ће високи представник присвојити и употребљавати овлашћење да влада БиХ и кажњава појединце обичним одлукама, а све то без икакве одговорности.

Након вишедеценијских злоупотреба положаја од стране високих представника, нужно је констатовати да је свако присвајање надлежности изван оних које су побројане у Анексу 10, (а које обухвата и било какву употребу тзв. „бонских овлашћења“), дјеловање *ultra vires* (прекорачење овлашћења). Због немјерљиве штете коју су високи представници присвајањем диктаторских овлашћења нанијели народима у БиХ и уставној структури предвиђеној Дејтонским споразумом, оправдано се поставља питање о(п)станка овог „помагача“ страна-потписница. Даље одржавање таквог механизма „помоћи“ неминовно води још већем јазу и неповјерењу све до потпуног разлаза чему су високи представници највише допринијели у последњих четврт вијека.

ЗАКЉУЧЦИ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ ОД 12. НОВЕМБРА 2019.

Народна скупштина Републике Српске је више пута разматрала остваривање Дејтонског споразума. Тако је 12. новембра 2019. године након разматрања Информације о неуставној трансформацији дејтонске структуре БиХ и утицају на положај и права Републике Српске, донијела закључке којима се између осталог говори и о високом представнику:

14. Народна скупштина Републике Српске ће, сходно поштовању суверенитета и владавине права, покренути иницијативу за укидање Канцеларије високог представника. Постојање и дјеловање високог представника, као незабраног страног званичника без икакве одговорности, који је присвојио неограничена извршна, законодавна и судска овлашћења која не подлијежу никаквој ревизији, представља кршење Анекса 10. Дејтонског споразума којим су јасно прописане надлежности високог представника. Анекс 10. Дејтонског споразума којим је, сагласношћу ентитета који чине БиХ, установљена функција високог представника и дефинисан његов законски ауторитет, не садржи одредбе које му дају овлашћење да издаје било какве обавезујуће одлуке. Неприхватљив је и непродуктиван даљиостанак и понашање високог представника у БиХ, чије изјаве

чешће доприносе неспоразумима него споразумима у БиХ.

15. Народна скупштина Републике Српске одбацује „бонска овлашћења“ високог представника као потпуно неуставна, незаконита и нелегитимна, будући да њихова примјена представља флагрантну повреду уставно-правног устројства БиХ и кршење основних људских права, као и међународних инструмената за њихову заштиту.

НАСТАНАК И НАЧИН ИМЕНОВАЊА ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА

О настајању рјешења за цивилну имплементацију, први високи представник Карл Билт у својој књизи „Мисија мира“, пише да је полазна позиција Вашингтона била да нема говора да постоји неко ко ће „надгледати спровођење мировног уговора. Првобитно је то требао бити „помоћни координатор, који би према позицији Вашингтона имао „задатак да служи као тачка за контакт са интернационалним организацијама и добровољним организацијама које су ангазоване да спроведу мировни уговор“, али су одмах додали да „помоћни координатор неће имати неки ауторитет над интернационалним организацијама, добровољним организацијама или функционерима у земљи домаћину, сем у случају да му се изричито да таква пуномоћ.“¹

Као што је познато, такву пуномоћ, по Дејтонском споразуму високи представник није добио, јер накнадна такозвана „бонска овлашћења“ - то нису. Карл Билт је, након потписивања

¹ Билт, Карл: *Мисија мира*, Погледи, Крагујевац, 1998. стр. 208.

мировног споразума, крајем децембра 1995. године Њујорк тајмсу, изјавио: „Изгледа да ви прецењујете моћ високог представника. У његовој моћи није да извршава и успоставља, него да посматра и усклађује.“²

Постављање високог представника извршено је на тражење страна потписница Анекса 10. како је предвиђено чланом II тачка 1. Анекса 10. што имплицира да је за именовање високог представника неопходна сагласност свих пет страна. У случају именовања првог високог представника, Карла Билта, обављене су консултације са властима у БиХ, након чега је именовање потврдио Савјет безбједности Уједињених нација. Никада касније нису вршене било какве консултације, нити су стране потписнице икада поново затражиле именовање високих представника, што доводи у питање њихов легитимитет, те легалност поступка њиховог именовања.

СТАТУС И НАДЛЕЖНОСТ ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА

Високи представник не постоји у Општем оквирном споразуму за мир у БиХ. У самом тексту Дејтонског споразума високи представник се уопште не помиње, већ се само у његовом члану VIII наводи да: „Стране поздрављају и подржавају постигнуте договоре у вези са спровођењем овог мировног рјешења, укључујући нарочито оне који се тичу цивилног (невојног) спровођења, као што је наведено у Анексу 10. овог Споразума.“ Његово постојање условљено је и тражењем таквог именовања од стране потписница Анекса 10. у складу са његовим чланом II тачка 1.

² Према сарајевском Ослобођењу од 26.12.1995. године, цит. из Касим Бегић: БиХ од Венсове мисије до Дејтонског споразума, 1997.

Високи представник није функција/функционер међународне заједнице

Високи представник није функција коју је установио Дејтонски споразум, него његов Анекс 10. Овим Дејтонски споразум јасно ограничава да само Анекс 10. одређује начин спровођења цивилног дијела мировног споразума. Да је била намјера да високи представник буде функција/функционер цијелог цивилног дијела Дејтонског споразума, онда би високи представник под тим називом био наведен у тексту Дејтонског споразума. А није.

Како је већ речено, високи представник је наведен у Анексу 10. који носи назив „Споразум о спровођењу цивилног дијела мировног рјешења“. Кад је у питању надлежност високог представника, она је формулисана само на следећи начин и само у једном члану и тиче се надлежности за тумачење Анекса 10. Тиме је Дејтонски споразум лоцирао и „затворио“ високог представника у Анекс 10. којим се прописује мандат, односно задаци високог представника. Изван Анекса 10. високи представник се помиње и у неколико других анекса Дејтонског споразума, али без било какве одлучујуће улоге или извршног овлашћења. Врло важно је истаћи да Високог представника нема у најважнијем анексу Дејтонског споразума - у Анексу 4. који је Устав БиХ.

Високи представник нема извршна нити законодавна овлашћења

Мандат високог представника не садржи ни назнаку његовог овлашћења да доноси одлуке које су обавезујуће по власти и грађане БиХ. Много пута је изговорено и написано

- високи представник је коначни/врховни ауторитет за тумачење Дејтонског споразума, не наводећи ниједан члан Дејтонског споразума и његових анекса који то одређује, осим покушаја подвале – цитирања члана 5. Анекса 10. Цијела та лажна конструкција почива на нетачном тумачењу Анекса 10. Дејтонског споразума који има званични назив „Споразум о спровођењу цивилног дијела мировног рјешења“. Чланом 5. Анекса 10. под насловом: „Највиша надлежност за тумачење“, јасно је прописано: „Високи представник има највишу надлежност на терену у вези са тумачењем **овог** Споразума о спровођењу цивилног дијела мировног рјешења.“

Свако правно тумачење, језичко и логичко, само потврђује да се надлежност за тумачење односи искључиво на тај један анекс Дејтонског споразума, само на Анекс 10. Право на тумачење само тог једног анекса, не даје никаква извршна ни законодавна овлашћења Високом представнику. Општи оквирни споразум за мир не помиње Високог представника као било какву институцију цјелокупног Дејтонског споразума, нити му даје икаква овлашћења, осим онога што је прописано као његова улога, односно задаци утврђени Анексом 10. Супротно томе, високи представници су годинама били узурпатори законодавне, извршне и судске власти. Наметали су амандмане на уставе Федерације БиХ и Републике Српске као страна које су установиле тог високог представника. Поред тога наметали су и законе којима су надлежности ентитета преносили на ниво БиХ. Приграбили су себи законодавну власт иако ту активност и не помињу ни тзв. „бонска овлашћења“. Смјењивали су изабране функционере, одузимали им лична документа и забрањивали рад, без икаквог образложења и права на жалбу, чиме су драстично кршене бројне конвенције о људским правима које су саставни дио Устава БиХ.

Извршна овлашћења морају бити јасно прописана

Надлежност за тумачење неког анекса Дејтонског споразума засигурно не подразумејева извршна овлашћења. Да би постојала извршна овлашћења, она морају бити експлицитно и наведена. То се види по извршним овлашћењима која су изричито дата команданту ИФОР-а поменутим Анексом 1 А. Није било довољно тим Анексом 1А. прописати: „Највиши ниво надлежности за тумачење“, по коме „...командант ИФОР-а има највиши ниво надлежности у региону на којем су распоређене снаге за спровођење у погледу тумачења овог Споразума о војним аспектима мировног рјешења...“ Зато је командант ИФОР-а у самом тексту Анекса 1А морао добити извршна овлашћења.

Наводимо неколико примјера извршних овлашћења из Анекса 1 А:

„Стране су упознате и сагласне с тим да ће командант ИФОР-а имати овлашћења, без уплитања или потребе за допуштењем од било које стране, да уради све што командант буде сматрао потребним и исправним, укључујући и примјену војне силе./ Уз заједнички лоцирана командна мјеста, Армија Републике Босне и Херцеговине, снаге Хрватског вијећа одбране и Војска Републике Српске ће имати тимове за везу, који ће бити смјештени при команди ИФОР-а, на начин на који то одреди командант ИФОР-а, с циљем јачања комуникације и очувања цјелокупног прекида непријатељстава./ Командант ИФОР-а ће имати искључиво овлашћење да утврђује правила и поступке којима ће се уређивати команда и контрола ваздушног простора изнад Босне и Херцеговине./ Командант ИФОР-а је овлаштен да донесе одговарајућа правила за контролу и регулисање копненог војног саобраћаја по цијелој Босни и Херцеговини, укључујући и кретање снага појединих страна./

Комисија ће дјеловати као савјетодавно тијело команданта ИФОР-а. У мјери у којој то буде могуће, проблеми ће се брзо рјешавати уз међусобни договор. Међутим, све коначне одлуке у вези с њеним војним питањима доносиће командант ИФОР-а.“

Дакле, иако се често говори о овлашћењима високог представника, ова поставка је нетачна, јер он нема никаква овлашћења већ има само задатке које су му поставиле стране потписнице Анекса 10. уз навођење активности којима се извршавају дати задаци. Искључиво је Анекс 10. извор којим стране потписнице одређују дјелокруг рада Високог представника и његовог особља, тј. Канцеларије високог представника (у даљем тексту: ОХР). Ван тога не постоји никакав додатни мандат, нити овлашћења. Додатна овлашћења могу дати искључиво стране потписнице и нико други. И то може бити само анексом на Анекс 10. уз писану сагласност истих страна потписница.

Привременост ОХР-а

Трајање међународне мисије у БиХ није јасно одређено. Ипак, може се закључити да је било предвиђено релативно кратко трајање. Тако у Анексу 1А који носи назив „Споразум о војним аспектима мировног рјешења“, а закључиле су га три стране: „Република“ Босна и Херцеговина, Федерација БиХ и Република Српска, у члану 1. под називом „Опште обавезе“ стоји да стране „поздрављају спремност међународне заједнице да на период од приближно годину дана на подручје региона пошаље снаге које ће помагати у спровођењу одредби које се односе на територијална и друга повезана војна питања овог Споразума (Анекса 1 А), према наведеном у овом Анексу.“ У том анексу пише и следеће: „Савјет безбједности Уједињених

нација се позива да усвоји резолуцију којом ће овластити државе чланице или регионалне организације и механизме да успоставе мултинационалне војне снаге за спровођење - у даљем тексту: ИФОР. Стране су упознате и сагласне с тим да се ове Снаге за спровођење могу састојати од копнених, ваздушних и поморских јединица из држава чланица НАТО-а и држава које нису чланице НАТО-а, распоређених у Босни и Херцеговини с циљем пружања подршке при осигуравању извршења одредби овог Споразума (у даљем тексту: Анекс).“ Наведене одредбе су значајне, јер три стране (РБиХ, Федерација БиХ и Република Српска), позивају, заправо овлашћују, Савјет безбједности Уједињених нација да формира мултинационалне снаге за имплементацију мира ИФОР, чиме се разрађује Анекс 1 А. Ово овлашћење је значајно када се пореди с начином примјене Анекса 10. по ком стране нису дале било какво овлашћење Савјету безбједности, а посебно не Савјету за имплементацију мира (који нема никакво правно утемељење у Дејтонском споразуму), да разрађују Анекс 10.

Високи представник и његова канцеларија нису ни замишљене као трајне категорије, што потврђује и сам Дејтонски споразум. У Анексу 6. Дејтонског споразума који носи назив „Споразум о људским правима“ помиње се Високи представник у неколико чланова који одређују обавезу достављања извјештаја „Високом представнику описаном у Анексу 10. Општег оквирног споразума све док та канцеларија постоји“. Том формулацијом указује се да није била намјера да високи представник постоји као трајна категорија, док формулација „високом представнику описаном у Анексу 10.“ потврђује да је високи представник искључиво „затворен“ у само тај Анекс 10. као извор свог мандата.

Много пута је изговорена лаж - ако нема високог представника нема ни Дејтонског споразума. Или како Валентин Инцко каже: „Знам да неки не желе да Анекс 10. постоји, али ако се он мијења, мора се промијенити и Анекс 4. Не може Анекс 10.

бити прекрижен, а тамо пише да је високи представник тумач Дејтона. Ко ће онда тумачити Дејтон? То би се онда све морало мијењати. Тренутно је то фини баланс, високи представник има своју улогу, а последњих година то је била моја главна задаћа.“

ВИСОКИ ПРЕДСТАВНИК ЈЕ САМ СЕБИ ДОДИЈЕЛИО ДИКТАТОРСКА ОВЛАШЋЕЊА

Према слову Анекса 10. Дејтонског споразума, високи представник требало је да буде помагач у достизању циљева који треба да доведу до спровођења цивилних аспеката мировног рјешења. Његови задаци сведени су на „координисање“, „давање смјерница“ и сл. Једина надлежност која му је додијељена јесте – тумачење Анекса 10. Штавише, и ауторитет високог представника у погледу тумачења Анекса 10. као међународног уговора ограничен је његовим мандатом из Анекса 10, међународним правом уопште и другим изворима важећег права. Ауторитет му је ограничен, на примјер, обавезом по основу Бечке конвенције о уговорном праву - као и међународног обичајног права - да Анекс 10. тумачи „у доброј намјери и у складу са уобичајеним значењем које се придаје терминима из уговора у њиховом контексту и у свјетлу његовог предмета и сврхе“ (члан 31. Конвенције). Високи представник прекршио је своју обавезу тумачења у доброј вјери присвајањем и коришћењем овлашћења да влада путем одлука, вансудских казни и другим аутократским средствима. Очигледно је да одредбе Анекса 10. високом представнику не дају никакву законодавну, извршну или судску власт. Анекс 10. не може се разумно тумачити као да високом представнику даје моћ да одлукама доноси законе или на друге начине поступа као врховни извршни, тужилачки или судски званичник.

Поред тога што немају правни основ, присвојена диктаторска овлашћења високог представника очигледно су неподударна са људским правима грађана БиХ, као што су право на правично суђење по основу члана 6. Европске конвенције о људским правима и право на слободне изборе по основу члана 3. Протокола бр. 1 Европске конвенције. Штавише, тумачење Анекса 10. од стране високог представника неподударно је са другим изворима права, укључујући Устав БиХ и Међународни пакт о грађанским и политичким правима, чија је БиХ потписница.

Савјет за имплементацију мира није могао дати нити је дао овлашћења високом представнику

Савјет за имплементацију мира (Peace Implementation Council - PIC, даље: ПИК) као „неформална група држава“ (како је зове Европски суд за људска права) представља остатак мировне конференције за Југославију која је дјеловала почетком 90-их година прошлог вијека, у вријеме кризе разарања и распада СФР Југославије. Тај остатак је наставио састајати се као ПИК и након краја грађанског рата у БиХ.

Карл Билт пише да су се 8. децембра 1995. године у Лондону састали министри спољних послова и одбране и да је тада формиран ПИК, а да се „оформило једно језгро од осам нација у управљајућој групи (Steering Board), а на њено чело постављен је, као предсједавајући, високи представник. Послије много двоумљења, прихватио сам тај задатак на годину дана“.³ И ово указује да је био предвиђен једногодишњи мандат високог представника.

³ Билт, Карл: *Мисија мира*, Погледи, Крагујевац, 1998. стр.243.

Савјет за имплементацију мира никада није установљен од неког органа међународне заједнице, нити му је ико одредио састав и чланове, нема оснивачког акта, чак ни акта о раду и процедурама. ПИК неки аутори називају - самоизабрано тијело самоизабраних земаља. Одржано је неколико конференција, а задња давне 2000. године, па се може констатовати са се самоизабрано тијело и самоукинуло. Његов остатак је Управни одбор (опет без икаквог утемељења у акту самог ПИК-а) који се састаје два пута годишње у Сарајеву, најчешће на нивоу амбасадора, а понекад присуствују и политички директори министарстава спољних послова земаља чланица тог Управног одбора. Непознат је кључ по коме је састављен тај управни одбор. Поред земаља које су у својству свједока присуствовале потписивању Дејтонског споразума у Паризу 14. децембра 1995. године (САД, Француска, Њемачка, Велика Британија, Русија), чланице су и Италија, Јапан, Канада, Предсједништво Европске уније, Европска комисија и Организација исламске конференције коју представља Турска. Чланице Управног одбора нису Србија (раније СР Југославија) и Хрватска, као потписнице Дејтонског споразума. Уз то, како стоји и у преамбули Дејтонског споразума, Србија (СРЈ) је на основу овлашћења које јој је дала Република Српска, Дејтонски споразум потписала и у име Републике Српске. Испада да је важније да члан Управног одбора ПИК-а буде Турска у име исламских земаља, далеки Јапан и Канада, а не могу бити двије потписнице Дејтонског споразума – Србија и Хрватска. Нејасно је онда зашто по критерију учешћа исламских земаља, не постоји и чланство Ватикана као католичке државе као и представника неке од православних асоцијација?

Правно неутемељена конструкција ПИК-а, не даје му никаква овлашћења ни права по Дејтонском споразуму и његових 11 анекса. Зато ПИК није ни могао именовати високе представнике, а камоли давати му било каква овлашћења. Поврх тога, „поздрављањем намјере високог представника“, чак ни

Савјет за имплементацију мира није дао никаква овлашћења високом представнику. Пошто „поздрављање намјере“ није само језичка произвољност, него и правна бесмислица, онда је то требало представити као овлашћења. Тако су и рођена тзв. „бонска овлашћења“. Уз понављање које су прихватили прво медији, а потом и политичари, добили смо испразну кованицу „бонска овлашћења“ која живи већ 23 године. Тако се дошло до тога да се високи представник изродио у неограничену власт у БиХ, без одговорности за своје активности. Уобичајено се да се тај чиновник кога су установиле стране-потписнице Анекса 10. назива високи представник „међународне заједнице“, што је једна од подвала и лажних титула које сам себи приписује, а онда то и други прихватају.

Незаконитост „бонских овлашћења“

У специјалном извјештају под називом „Субверзија Дејтонског система“ који је Република Српска доставила уз свој 20. Извјештај Савјету безбједности Уједињених нација, у октобру 2018. године, пише: „У овом извјештају не бавимо се безочним ефектом бонских овлашћења на политику у БиХ, успоравањем развоја БиХ као функционалне државе или штетом коју су нанијела децентрализованом уставном систему БиХ. Акцент је на простој чињеници да бонска овлашћења немају никакво легитимно упориште у закону, тако да примјена тих овлашћења не може имати никакво обавезујуће дејство.“

Како је већ наведено, ПИК није имао надлежност да високом представнику даје било каква овлашћења, и - није их ни дао. На бонској конференцији одржаној у децембру 1997. године, ПИК је разматрао питања каква су: људска права, правна реформа, ратни злочини, избјеглице и расељена лица, медији, избори, економска реформа, сигурност и контрола наоружања

и сл. У поглављу XI које би требало да сумира активности и испуњење задатака високог представника, овај ad hoc форум „поздравља намјеру Високог представника, да искористи своја крајња овлашћења у регији у вези са интерпретацијом Анекса 10. Споразума о цивилној имплементацији мировног споразума, у циљу олакшања разрјешења тешкоћа путем доношења обавезујућих одлука, кад он сматра за неопходно“ и то „о следећим питањима: а) вријеме, мјесто и предсједавања састанцима заједничких институција; б) привремене мјере које ступају на снагу кад стране нису у могућности да се договоре и које остају важеће док Предсједништво или Савјет министара не усвоји одлуку о том питању у складу са Мировним споразумом; ц) друге мјере при осигурању имплементирања Мировног споразума у цијелој Босни и Херцеговини и њеним ентитетима, као и неометаног рада заједничких институција. Такве мјере могу укључивати активности против особа које обављају јавну службу или функционера који изостају са састанака из неоправданих разлога или за које Високи представник сматра да нарушавају правне обавезе успостављене Мировним споразумом или рокове за њихово имплементирање“.

У широком тумачењу овако уско постављених „надлежности“, чак и у набрајању питања које је високи представник сам себи написао као овлашћења, поред помињања Предсједништва БиХ и Савјета министара, заборавио је навести Парламентарну скупштину као доносиоца закона. Зато ПИК није ни могао „поздравити намјеру“ наметања закона. А високи представници су управо то обилато чинили – наметањем закона без уставног основа, мијењали су дејтонску структуру БиХ на штету ентитета, заправо Републике Српске. Зато су сви закони које је наметао високи представник неосновани, чак и по бонској конференцији ПИК-а.

На званичној интернет страници високог представника стоји нешто друго: „Један од најважнијих догађаја у процесу проведбе мира био је састанак ПИК-а у Бону у децембру

1997. године. **Разрађујући Анекс 10. Дејтонског мировног споразума, ПИК је затражио** од високог представника да смијени са дужности јавне званичнике који крше законски преузете обавезе и Дејтонски мировни споразум, те да, када то сматра неопходним, наметне кључне законе уколико их не усвоје законодавна тијела Босне и Херцеговине.⁴⁴

Стављање овакве формулације на званичну интернет страницу ОХР-а, показује дрскост, бахатост и безобразлук, а то је годинама био основ за противправно дјеловање високих представника и ОХР-а.

Како је наведено у бонским закључцима, подршка је пружена активностима „против особа које обављају јавну службу или функционера који изостају са састанака из неоправданих разлога“, што је еквивалентно отприлике укуру разредног старјешине, а не подразумијева ускраћивање низа људских права, укључујући право на рад, кретање, слободу мишљења и говора, укратко – угрожавање саме егзистенције смијењених званичника и читавих њихових породица. Овако изврнута формулација је само још једна у низу подвала и лажи којима се служи ОХР.

Повреде међународног и домаћег права дјеловањем високих представника

Високи представници кршили су Анекс 10. Дејтонског споразума чиме обесмишљавала њихова легална улога и функције, претварајући дјеловање у диктатуру. Такво дјеловање високог представника се проширило и на Устав БиХ, доводећи до несхватљивих и нелегалних промјена уставне структуре БиХ што је резултирало значајним одступањем од устројства

⁴ Погледати на: <http://www.ohr.int/o-ohr-u-2/mandat/>

предвиђеног Уставом БиХ, уједно и Анексом 4. међународног - Дејтонског споразума.

Високи представник користио је тзв. „бонска овлашћења“, понекад директно, понекад индиректно, да би систематски централизовао власт у Сарајеву супротно Уставу БиХ. Како Кризна група у свом извјештају из 2014. године наводи: „Високи представник Педи Ешдаун наметнуо је законе којима су уведена широка нова овлашћења државе, понекад на рачун ентитета.“

Високи представник често је централизовао функције простом одлуком, нпр. као када је формирао Суд и Тужилаштво БиХ или наметањем амандмана на уставе оба ентитета да би рашистио пут за централизовано именовање судија и тужилаца. Високи представници креирали су и многе друге агенције на нивоу БиХ путем одлука, нпр. Регулаторну агенцију за комуникације, Јавни сервис БиХ и Високи судски и тужилачки савјет и пренијели кључне надлежности са ентитета на ниво БиХ.

Када високи представник није доносио одлуке којима је уводио промјене у прилог централизације, издејствовао би их пријетњама и присилом усмјереним против изабраних званичника, нпр. као када је директно доставио Парламентарној скупштини БиХ закон којим је основана Обавјештајно-информативна агенција и наредио усвајање. Високи представник формирао је и Управу за индиректно опорезивање (УИО) користећи сличне методе. Према Уставу БиХ, надлежност за индиректно опорезивање лежи на ентитетима, не на нивоу БиХ. Међутим, УИО је формирана како би ниво БиХ могао да остварује овлашћења над индиректним опорезивањем да би се приходи могли додијелити прво нивоу БиХ, а затим ентитетима, и то у износу који преостане. На овај начин, УИО све од тада користе Бошњаци за неправичну прерасподјелу средстава од грађана и институција Републике Српске (и Хрвата у Федерацији) ка платама непотребних службеника на нивоу

БиХ, које чине углавном Бошњаци, и касама институција на нивоу БиХ којима руководе. Циљ ових и сличних активности високог представника био је да Републику Српску сведе на празну љуштуру и безличну регију, што је и потврђено изјавом бившег високог представника Педија Ешдауна који је рекао - узмите ентитетима војску, полицију и финансије, и ентитети ће увенути.

Високи представник чак је издао одлуку којом једнострано повлачи са функције двојицу судија из Републике Српске именованих у Уставни суд БиХ, проглашавајући „ништакном и без икаквог правног дејства“ одлуку Народне скупштине Републике Српске о њиховом именовању, која је донесена у потпуности у складу са процедуром прописаном Уставом БиХ. Међутим, најеклатантнији примјер продорног уплитања високог представника у Уставни суд је његова наредба из 2006. године - која је и даље на снази - којом је забрањен сваки поступак пред Уставним или било којим другим судом који „на било који начин оспорава једну или више одлука високог представника“.

Високи представник тешко је нарушио независност судова у БиХ. При том, срушио је владавину права у БиХ и умањио легитимитет њених судова. У свом извјештају из 2005. године, Институт за извјештавање о рату и миру, лондонска невладина организација, написала је: „међународни службеници, правници и стручњаци за право... жалили су се [Извјештај о балканској кризи] о степену умијешаности ОХР-а у свакодневно функционисање судова и апеловали да високи представник попусти свој челични стисак нас институцијама правосуђа у БиХ“.

Још један примјер уплитања високог представника у одлуке нижих судова је када је Мисија УН у Босни и Херцеговини прогласила 793 службеника полиције непогоднима за обављање полицијских послова и изрекла им доживотну забрану - без икаквог саслушања - рад у полицијској служби.

Неки десертификовани службеници оспорили су забрану пред судом, неки судови прво су прогласили је незаконитом, између осталог и зато што према законима БиХ међународна десертификација није могла бити основ за раскид радног односа. Међутим, ОХР није дозволио да судови одлучују у овим предметима. Високи представник Педи Ешдаун је судовима послао инструкцију да морају да прихвате десертификацију упркос очигледној незаконитости. Како Хелсиншки комитет за БиХ објашњава: „Било би тешко замислити да било који судија у Босни и Херцеговини, чије именовање зависи од тијела какав је Високи судски и тужилачки савјет који је формирала међународна заједница, донесе одлуку која би била другачија од оне која се препоручује у писму високог представника“⁵.

Један од начина на које је високи представник преузео контролу над правосуђем и подрио његову независност била је смјена неколико стотина судија по кратком поступку. Године 2002, високи представник наредио је да све судије и тужиоци ентитета - укључујући судије којима је након опште ревизије из 2000. године дат доживотан мандат - морале су да одступе и поново се пријаве на свој положај. У ствари, високи представник је по кратком поступку смијенио неколико стотина судија - укључујући и судије са доживотним именовањем - а да се није удостојио ни да им омогући саслушање. Високи представник игнорисао је снажно противљење Савјета Европе овој потпуној чистки у правосуђу. Очигледан и, јасно је, жељени резултат опште смјене судија и тужилаца био је натјерати их да се повинују жељама високог представника, од чијег испуњења би им зависило наставак каријере. Те 2002. године, да би учврстио контролу над правосуђем у цијелој БиХ, високи представник увео је систем именовања и дисциплинског гоњења судија и тужилаца који му је да доминантан утицај над овим процесом, чиме је додатно ослабљена судска независност. Високи

⁵ Извјештај Хелсиншког комитета за 2003. годину

представник незаконито је преузео контролу на процесом судијских именованја и за новоформирани Суд БиХ и за ентитетске судове путем низа одлука којима је формиран систем Високог судског и тужилачког савјета (ВСТС). Систем, како га је високи представник у почетку замислио, чинили су високи судски и тужилачки савјети за сваки ентитет понаособ и један за ниво БиХ. Високи представник и именовао је све првобитне чланове сва три ВСТС и вршио је сва именовања чланова ВСТС до истека „прелазног периода“, тј. до 31. маја 2004. године. Током овог „прелазног периода“, ВСТС су били изузетно значајни јер су бирали све судије у ентитетима у процесу у ком су све судије прво биле удаљене са дужности и приморане да се поново кандидују на своја мјеста. Од „прелазног периода“ до данас, високи представник не престаје да манипулише именовањима судија и тужилаца.

Поред тога што немају правни основ, диктаторска овлашћења очигледно су неспојива са људским правима грађана БиХ. Према члану 2. Анекса 4. Дејтонског споразума, Устав БиХ, Европска конвенција о људским правима и њени протоколи „директно се примјењују у Босни и Херцеговини” и „имају приоритет над свим другим законима”. У члану 6. Европске конвенције каже се сљедеће: „Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама, или о кривичној оптужби против њега, има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона”. Вансудско кажњавање које је увео високи представник, као што су тренутна смјена и забрана обављања јавних функција, очигледна су повреда ове одредбе. Овим казнама извршена је чистка званичника који су одбили да се повинују његовим наредбама, а остали званичници су застрашивањем натјерани на послушност. Поступајући без икаквог неопходног процеса или права на жалбу, високи представник је смијенио или забранио рад у јавној служби готово 200 грађана Босне и Херцеговине.

Приликом кажњавања, високи представник није ни на који начин обавијестио жртве о томе шта им се ставља на терет, нити који докази постоје против њих, није им дао право да се суоче са тужитељима, прилику да оповргну оптужбе, нити право жалбе. Због евидентног кршења људских права, пракса наметања вансудских казни против грађана БиХ без икаквог процеса зарадила је оштру међународну осуду, између осталог Парламентарне скупштине Савјета Европе и Венецијанске комисије.

УДРУЖЕНИ ПОДУХВАТИ ВИСОКОГ ПРЕДСТАВНИКА И УСТАВНОГ СУДА БиХ

Умјесто да у складу са чланом VI став 2. тачка 3. Устава БиХ, „подржава (штити) овај Устав“, Уставни суд БиХ је штитио и подржавао неправне одлуке Високог представника. Притом, Уставни суд БиХ никада није био независан од високог представника, што је и учинило немогућим успјешно оспоравање његове неуставне централизације БиХ. У свом испуњавању програма бошњачких странака чији је циљ централизација надлежности на нивоу БиХ, високи представник спријечио је сваку ревизију и одговорност за његове поступке тако што је обезбиједио доминацију у Уставном и другим судовима у БиХ. Примјер формирања Суда БиХ је поучан. „Устав БиХ питања правосуђа додјељује ентитетима, осим Уставног суда БиХ“⁶. Високи представник је, пренебрегавајући ову чињеницу, одлуком из 2000. године донио закон о формирању Суда БиХ. Упркос очигледној неуставности, Уставни суд је подржао закон одлуком донесеном гласовима 5:4, зато што су три стране судије

⁶ Извјештај Међународне кризне групе, из 2014. стр.27.

Уставног суда гласале као блок заједно са двојицом бошњачких судија, и заштитиле креацију високог представника. Један од тих страних судија, аустријски професор Јозеф Марко, касније је писао да је постојао „прећутан договор између Уставног суда БиХ и високог представника да Суд... увијек потврђује меритум његових закона. . .“⁷.

Тачку ослонца оних који оправдавају неовлашћено дописивање Устава БиХ путем одлука Уставног суда БиХ представља поштовање „одлука институција Босне и Херцеговине“ из члана 3.3.б. Устава БиХ. Пошто је Уставни суд БиХ институција БиХ, а његове одлуке коначне и обавезујуће, тиме се мисли обезбиједити трајност неуставне структуре створене одлукама високих представника и Уставног суда БиХ. За таква тумачења небитно је што није било никаквог уставног основа за промјену дејтонске структуре БиХ. Право је, а још више обавеза Републике Српске да не дозволи да неправо постане право, да одлуке Уставног суда БиХ супротне Уставу БиХ не промијене уставну дејтонску структуру БиХ. Такве одлуке не могу трајно одузети надлежности ентитетима, заправо Републици Српској. Неуставна промјена дејтонске структуре БиХ није непромјенљива и трајна, па су зато из једног дијела међународне заједнице 2006. и 2009. године, била два покушаја накнадне легализације одузимања надлежности ентитетима кроз централизацију на нивоу БиХ. То су били „априлски пакет“ и „бутмирски пакет“ уставних промјена у БиХ, оба неуспјешна. Зато ентитетима, тиме и Републици Српској и даље по Уставу БиХ припадају надлежности: финансије рачунајући све порезе, царину и царинску службу, одбрана и војска, сво правосуђе (осим Уставног суда БиХ), цјелокупна безбједност и обавјештајна служба и многе друге неправно одузете надлежности које су пренесене на ниво БиХ, а да није

⁷ Joseph Marko, Five Years Of Constitutional Jurisprudence In Bosnia and Herzegovina, European Diversity And Autonomy Papers [Пет година праксе Уставног суда у Босни и Херцеговини] (јули2004), стр.17 и 18.

створен уставни основ кроз измјене и допуне Устава БиХ, по процедури промјена међународних споразума у складу са Бечком конвенцијом о праву међународних уговора. Наметање закона и одузимање надлежности Републици Српској од стране високог представника потврђивано од стране Уставног суда БиХ, у великој мјери је унаказило и обесмислило структуру БиХ утврђену Дејтонским споразумом, као једном од најважнијих докумената међународног права након Другог свјетског рата, уз Хелсиншке документе Конференције о европској безбједности и сарадњи из 1975. године. Тај значај Дејтонски споразум и његових 11 анекса, имају по ангажовању међународне заједнице за окончање „трагичног сукоба у региону“ и свеобухватно регулисање међусобних односа зарађених страна. Своје потписе на тај мировни споразум, ставили су и лидери свјетских сила – САД, Руска Федерација, Европска Унија, Велика Британија, Француска, Њемачка.

Дејтонски аутори Анекса 4, нису ни претпостављали да ће Уставни суд БиХ, као једини судски орган поменути у Уставу БиХ, бити толико креативан у „тумачењу Устава“, да ће својим одлукама мијењати уставну структуру успостављену међународним споразумом. О таквим одлукама Уставног суда БиХ, важно је и свједочење Недима Адемовића, шефа кабинета предсједника Уставног суда БиХ, који је поводом изласка „Коментара Устава БиХ“ (издавача Конрад Аденауер штифтунг, Сарајево), дао интервју сарајевском „Ослобођењу“⁸. Одговарајући на бројна питања, Адемовић директно и јасно потврђује кршење Устава БиХ као дијела међународног Дејтонског споразума и то од стране судија Уставног суда БиХ који су били задужени да штите тај Устав. На питање: „Како оцјењујете данашње уставноправно уређење БиХ, а да уставни текст није пратио ове промјене?“, Адемовић одговара: „Уставноправно уређење не одговара формалном уставном

⁸ Ослобођење, Сарајево, 24.април. 2010. године

тексту. Оно се интензивно развијало и мијењало од Дејтона до данас, а уставни текст није пратио ове промјене. Највећи јаз постоји у области подјеле надлежности између државе и нижих административнотериторијалних нивоа власти, као и у области тзв. финансијског устава.“ На питање: „Какве су могућности за промјене Устава БиХ?“, Адемовић одговара: „Нажалост нисам велики оптимиста. Ако процјењујемо искуство из минулог периода, увиђамо да је уставноправни развој био искључиво последица међународног интервенционизма.“ На питање: „Какву улогу има Уставни суд БиХ када је у питању развој уставно правног уређења?“, Адемовић одговара: „Уставни суд БиХ је једна од најуспјешнијих институција и пројеката у БиХ. Уставни суд БиХ је дао је легитимитет многим наметнутим законима, успостављао је баланс између суверенитета БиХ и међународне управе“.

Безочно и дрско признање кршења Дејтонског споразума и дописивања Устава БиХ, најбоља је илустрација неправног и неуставног дјеловања судија Уставног суда БиХ, по формули: два судије Бошњака и три судије странца прегласају судије - два Србина и два Хрвата. Двије кључне одлуке Уставног суда БиХ настале су на овај начин.

ПРВА је такозвана „Одлука о конститутивности Бошњака, Срба и Хрвата на простору цијеле БиХ“, а не на територији ентитета како је прописао Устав БиХ регулишући избор српског члана Предсједништва у Републици Српској, а бошњачког и хрватског члана у Федерацији БиХ, као и српских делегата из Српске у Дом народа, односно бошњачких и хрватских делегата из Федерације у тај Дом на нивоу БиХ. Алија Изетбеговић као подносилац апелације на основу које је дошло до такозване „одлуке о конститутивности“, унапријед је знао каква ће бити одлука. О томе у свом издвојеном мишљењу у Одлуци У 5/98, судија Уставног суда БиХ Мирко Зовко пише: „Дошло је до одлуке коју је крајем 1998. године ,крајње неопрезно, али тачно, прогнозирао подносилац захтјева (Алија

Изетбеговић) када је рекао у једном интервјуу сарајевском дневном листу Аваз: „За одлуку нам је потребно пет гласова, три странца ће највјероватније гласати за нас, што значи да ћемо имати у најгорем случају пет гласова”. Алија Изетбеговић је дакле већ 1998. године знао каква ће одлука бити донесена у јулу 2000. године, а знао је да за њу неће гласати ни судије из реда Срба и Хрвата.

Ова одлука Уставног суда БиХ је важна из два разлога. Њоме је, прегласавањем до којег је дошло на претходно описани начин (двоје судија Бошњака и троје судија странаца против двоје судија Срба и двоје судија Хрвата), одлучено да је неуставна одредба Устава Републике Српске (из члана 1.) према којој је Република Српска одређена као држава српског народа. Други разлог због којег је ова одлука важна је у томе што су, овај пут не већином, двоје судија Срба и двоје судија Хрвата остали у мањини када је ријеч о правној природи преамбуле Устава БиХ, а посебно о оном њеном дијелу (последњој реченици) у којој је наведено да су Бошњаци, Хрвати и Срби, као конститутивни народи (заједно са осталима) и грађани БиХ одлучили како ће гласити Устав БиХ. Из овог дијела преамбуле хтјело се, пошто о томе нема ни ријечи у нормативном дијелу Устава БиХ, извести закључак о томе да тај устав прописује конститутивност Срба, Бошњака и Хрвата на читавој територији БиХ, а не само на нивоу институција БиХ како, иначе, произилази из нормативног дијела Устава БиХ. Због тога је, дакле, без икаквих правних и научних правила требало дати нормативни карактер наведеној последњој реченици преамбуле Устава БиХ. Међутим, за такав став, од укупно девет судија, гласало је двоје судија Бошњака и двоје судија странаца, док из издвојеног мишљења судије **Ханса Данелиуса**, сасвим јасно произлази да и он сматра како **у преамбули Устава БиХ, с обзиром на њену садржину, нема нормативних исказа који би правно обавезивали.** Анализом издвојених мишљења судија Снежане Савић, Витомира Поповића и Ханса

Данелиуса и довођењем у везу садржине тих мишљења са одлуком коју су, када је ријеч о правној природи преамбуле Устава БиХ, донијели двоје судија Бошњака и двоје судија странаца. Међутим, из издвојеног мишљења судије др Ханса Данелиуса види се да се он у својој одлуци није определио за овакву врсту одлуке, у погледу аргументације. Петоро судија одлучило је да посљедња алинеја Преамбуле Устава БиХ **нема нормативни карактер** на који се, у погледу конститутивности народа, позива подносилац захтјева, али и судија извјестилац у самој Одлуци. У издвојеном мишљењу судије Ханса Данелиуса, у којем је јасно истакао да преамбула Устава БиХ не садржи нормативно-правне исказе и да стога није правно обавезујућа. Међутим, то није била препрека за судије Бошњаке (Касим Бегић и Азра Омерагић) и преостале судије странце (Луис Фавореу и Јозеф Марко) да свом мишљењу додају и мишљење Ханса Данелиуса.

Већински став пет судија (Ханс Данелиус, Снежана Савић, Витомир Поповић, Мирко Зовко и Звонко Миљко) био је да **преамбула Устава БиХ не садржи нормативне исказе, усљед чега не ствара уставне обавезе.**

Судија проф. др Витомир Поповић на крају свог издвојеног мишљења каже: „У преосталом дијелу ја се у цијелости придружујем издвојеним мишљењима судија овог суда: проф. др Снежане Савић, доц. др Звонка Миљка и Мирка Зовке те судије др Ханса Данелиуса у дијелу у којем он преамбулу Устава БиХ не сматра саставним дијелом Устава у нормативно обавезујућем смислу.“ Судија Витомир Поповић указује и на слjedeће: „Ако се томе дода и чињеница да је судија Јозеф Марко по свим правним узусима морао бити изузет у овом предмету, ради његовог учествовања у раду Венецијанске комисије у истој правној ствари, те да је судија др Ханс Данелиус издвојио своје мишљење о слагању, не прихватајући Преамбулу Устава БиХ у њеном нормативно обавезујућем смислу, као и велики притисак средстава информисања Федерације БиХ пред и у вријеме

сваког одржавања сједница Суда посвећених овој одлуци, то више него сасвим јасно говори о искључиво политичком, а не правном карактеру ове одлуке. Нема сумње да је ова одлука, на начин како је она постављена финалним текстом, грубо повриједила одредбе Устава БиХ, па и Дејтонског споразума у цјелини.“

То потврђује судија професор Звонко Миљко који у свом издвојеном мишљењу каже: **“Петоро судија се приклонило становишту како посљедња алинеја Преамбуле Устава Босне и Херцеговине нема нормативни карактер** и да не предвиђа никаква ограничења или намеће обавезе ентитетима.”

Одлука Уставног суда БиХ број У 5/98, позната као одлука о конститутивности свих Бошњака, Срба и Хрвата на цијелој територији БиХ, невиђени је фалсификат и измишљотина. Она је имплементирана кроз наметање амандмана на уставе ентитета, којим је насилно успостављања симетрија међу ентитетима, примјер увођења Вијећа народа и два потпредсједника Републике Српске, иако су по Дејтонском споразуму ентитети потврђени као асиметрични – Република Српска као централизовани ентитет српског народа и свих других који ту живе, а Федерација БиХ као група десет бошњачких и хрватских кантона. „Одлука о конститутивности“ послужила је и као основ за друга кршења права ентитета.

Иако није постојала потребна већина да се текст преамбуле Устава БиХ прогласи обавезујућом нормом (управо супротно - било је 5 гласова против „нормативности преамбуле“), она и данас егзистира као доказ неправног насиља и кршења међународног Дејтонског споразума. Тај дио преамбуле гласи: „Бошњаци, Хрвати и Срби као конститутивни народи (заједно са осталима), те грађани Босне и Херцеговине“. Да тај текст преамбуле има нормативни карактер, онда би у тексту Устава БиХ, то било разрађено тако да у Дому народа на нивоу БиХ „остали“ имају своје делегате и свој клуб. А немају. Као што немају никакву надлежност у одредбама Устава БиХ који се односе на права конститутивних народа у структурисању

и процедурама, онако како то предвиђа члан 4.1.а.,б., е., ф., г. Устава БиХ. Нигдје се не помињу никакви „остали“ нити икакви „грађани“ који стоје у Преамбули. Ако преамбула има нормативни карактер, онда би „остали“ и „грађани“ имали своја права као Бошњаци, Срби и Хрвати.

Дакле, већина од 5 судија одбила је аргумент који је високи представник искористио као изговор за насилно измјене устава ентитета. Спорна „одлука о конститутивности“ послужила је касније Високом представнику за наметања бројних амандмана на уставе ентитета али и до многих неуставних закона. Посебно је била штетна по Хрвате у БиХ, јер их је деконституисала у Федерацији БиХ одузимајући им политички значај, остављајући их у немилости већинских Бошњака. Федерација БиХ је тиме фактички постала бошњачки ентитет, јер су хрватски посланици прегласавани у федералном Парламенту, а хрватски министри у федералној Влади. Бошњаци су три пута изабрали Жељка Комшића као хрватског члана Предсједништва. Комшић се изјашњава као Хрват и по томе он јесте припадник хрватског народа, али није његов представник, јер су га сва три пута изабрали бошњачки бирачи, дајући му више гласова него што су давали бошњачким члановима Предсједништва БиХ. Као илустрацију треба навести да се Жељко Комшић у грађанском рату 1992-1995. године, борио на страни муслиманске (бошњачке) Армије БиХ, која је током рата ратовала не само против Војске Републике Српске, већ и против Хрватског вијећа обране као војске Хрватске Републике Херцег Босне. С обзиром на то, он сва три пута у Предсједништву БиХ заступа бошњачке интересе, док је за Хрвате у БиХ непожељна личност. Комшића је Алија Изетбеговић, за нарочите заслуге одликовао највећим ратним одликовањем „златни љиљан“.

ДРУГА одлука Уставног суда БиХ којом проглашава уставним Закон о суду БиХ који је наметнуо Високи представник Волфганг Петрич, 2002. године, развалио је уставну

подјелу надлежности по којој на нивоу БиХ постоји само Уставни суд као специфична правосудна институција, а све остале правосудне надлежности припадају ентитетима.

Судија Звонко Миљко је у свом издвојеном мишљењу непорециво констатовао неуставност бе-ха правосуђа:

„Не може да постоји Суд Босне и Херцеговине ако га нема у самом Уставу Босне и Херцеговине. Овај закон не би могла да донесе чак ни Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине, па тако ни Високи представник који у овом случају «суспституише Парламентарну скупштину Босне и Херцеговине» како стоји у самој Одлуци Уставног суда. Једини начин за успостављање оваквог суда био би могућ уставном ревизијом, у складу са чланом 10.1. Устава Босне и Херцеговине“.

Такве ревизије, односно допуне Устава БиХ није било. Требало је промјеном Устава БиХ, прво по процедури измјене или допуне међународног уговора, овластити парламент да може донијети закон о суду БиХ. То би било уставно и легално, баш онако како је америчким Уставом њихов парламент – Конгрес, овлаштен да може уводити и судове ниже од Врховног суда САД који је њихов највиши суд. Дакле, без уставног овлашћења Конгресу, не би било могуће донијети закон којим би постојали други судови у САД осим Врховног. Да то не забораве они који кажу да не морају постојати одредбе устава о правосуђу, већ да их може донијети Парламентарна скупштина. Може, ако је за то овлаштена Уставом БиХ. А није.

Посљедице су далекосежне и снажно утичу на разградњу и стабилност постдејтонске БиХ. Уставни суд БиХ је једина правосудна институција коју је установио Устав БиХ. Па и такав, много говори о ограниченом суверенитету који има БиХ. Наиме, од укупно девет чланова – четири из Федерације БиХ бира Парламент ФБиХ, два из Републике Српске бира Народна скупштина Републике Српске (у пракси по два Бошњака, Србина

и Хрвата). Три члана странца бира предсједник Европског суда за људска права у консултацији са Предсједништвом БиХ, чије га мишљење не обавезује. Дакле, појединац-странац бира највећи број судија у Уставном суду БиХ и то из реда странаца који не морају знати ништа о БиХ, ни језик, ни правни систем у БиХ. Од почетка дјеловања, Уставни суд БиХ је био инструмент противправне и нелегитимне ревизије Устава БиХ. То се у кључним одлукама дешавало прегласавањем четворо судија из реда Срба и Хрвата гласовима од стране троје страних судија и двоје судија из реда Бошњака. Такве одлуке су доношене на основу апелација које су упућивали бошњачки представници, прије свега предсједници СДА у вријеме када су били чланови Предсједништва БиХ. Тако је Алија Изетбеговић 1998. године поднио апелацију која је резултирала поменутом тзв. одлуком о конститутивности у предмету У5/98, потом Сулејман Тихић апелацију за укидање симбола Републике Српске - грба, заставе и химне „Боже правде“ и укидање закона о имовини Републике Српске, а Бакир Изетбеговић са апелацијом за укидање 9. јануара као Дана Републике Српске. Све то је прихватио Уставни суд БиХ доносећи одлуке прегласавањем судија из Републике Српске. Резултат таквих одлука Уставног суда БиХ је одузимањем надлежности и развлашћивање Републике Српске. Кршење Устава БиХ кроз насиље над Републиком Српском има за циљ обесмишљавање Републике Српске као стране супотиснице Дејтонског споразума и његових анекса.

Узајамним дјеловањем високог представника и одлука Уставног суда БиХ донесених прегласавањем судија из реда Срба и Хрвата од стране судија странаца и оних из реда Бошњака, нарушена је кључна структура БиХ потврђена Дејтонским споразумом: два асиметрична ентитета – Република Српска као централизовани ентитет српског народа и Федерација БиХ као ентитет бошњачког и хрватског народа. По Уставу БиХ, БиХ има суверенитет према споља, док скоро сав унутрашњи суверенитет припада ентитетима.

СТРУЧНЕ АНАЛИЗЕ И КРИТИКЕ ОХР-а

Неријетко се догађало да европске институције и међународне комисије, те бројни правни стручњаци, укључујући и бивше високе представнике и некадашње запослене у Канцеларији високог представника, износе анализе и критике на рачун ОХР-а. Неки од њих издвојени су у наставку текста.

Европске институције критикују ОХР

Парламентарна скупштина Савјета Европе, чији је Босна и Херцеговина пуноправни члан, још 23. јуна 2004. године, усвојила Резолуцију 1384 о „Јачању демократских институција у Босни и Херцеговини“. Ту се између осталог каже: „Обим ОХР-а је такав да, у сваком смислу, представља врховну институцију са овлашћењима у Босни и Херцеговини. У вези с тим, Скупштина сматра да је непомирљиво са демократским принципима да ОХР буде у стању да доноси извршне одлуке, а да за њих не сноси одговорност, нити обавезу да оправда њихову валидност, а да при томе нема правног лијека. Свакако се не ради о нормалној ситуацији да неизабрани странац врши таква овлашћења у држави чланици Савјета Европе и оправдање за таква овлашћења за будућност заслужују не само политичка, већ и правна разматрања.“

Поступајући по захтјеву из Резолуције Савјета Европе, Венецијанска комисија је у свом извјештају из марта 2005. године, констатовала „да ако је постојала у ранијем периоду, након закључења Мировног споразума, потреба да високи представник врши широка овлашћења, али је сада такав аранжман фундаментално некомпатибилан са демократским

карактером државе и суверенитетом БиХ. Што дуже постоји, то постаје проблематичнији. Начелно, не могу бити прихватљиве одлуке, које се директно тичу индивидуалних права, донијете од стране политичког тијела које нису потчињене принципу поштеног саслушања или бар минимуму права на учешће у поступку и надзора независног суда. Пракса ‘бонских овлашћења’ не одговара демократским принципима и стога Венецијанска комисија позива на прогресивно и постепено искључивање ових овлашћења уз сугестију да би се усмјеравање од стране међународне заједнице могло вршити суптилнијим средствима, нпр. пошто је високи представник истовремено и специјални представник Европске уније, ако би он задржао само улогу специјалног представника, упоредиву с праксом рецимо у Македонији, то би омогућило да би улога високог представника трансформише од онога који доноси, намеће у онога који, у улогу медијатора.“⁹

Анализе правних стручњака

У тексту Меџу Периша, шеф правног одјела ОХР-а у Брчком, који носи назив: „Крах дејтонског протектората“¹⁰, детаљно се описује процес повећавања надлежности и указује на план активности ОХР-а за централизацију БиХ. Периш каже да је циљ Бошњака био повећање надлежности централних власти, „јер су себе видјели као доминантну снагу

⁹ Европска комисија за демократију кроз право (Венецијанска комисија), *Мишљење о уставним приликама у Босни и Херцеговини и овлашћењима високог представника*, усвојила Венецијанска комисија на 62. пленарној сједници (11 - 12. март 2005. године) (Мишљење Венецијанске комисије из 2005. године), параграф 90.

¹⁰ Matthew T. Parish, *The Demise of the Dayton Protectorate*, 1 J. Intervention and Statebuilding, Special Supp. 2007, 14.

у унитарној држави“. У томе су им обилато помагале ОХР-ове структуре, а посебно је то било доминантно за вријеме док је високи представник био Педи Ешдаун. За институцију високог представника, Периш наводи: „Дејтонске мировне споразуме припремили су амерички адвокати. Њихова намјера никада није била да створе међународног диктатора који би руководио политичким животом земље.“ Зато је Анекс 10. и предвиђао да „стране“ - њих 5, заграже именовање високог представника као координатора за „олакшавање напора страна и координације организација и агенција укључених у цивилне аспекте“. Оцјењујући давање «бонских овлашћења» од стране ПИК-а, Периш каже да се ради о „квази-правном инструменту, а то се противи духу и слову Анекса 10. и да је то правно скоро неодбрањиво“.

Смјене којима су прибјегавали високи представници, Периш назива „политичким скалпирањем које је постало уобичајено“, а такве одлуке високог представника „индустријом у успону“. Као посебан специјалитет дјеловања ОХР-а, Периш наводи случај када је Волфганг Петрич, последњих дана свог мандата, 22. и 23. маја 2002. донио 44 одлуке којима је уклонио 12 људи, наметнуо 24 закона и измијенио уставе оба ентитета. Периш пише да је „ово постало дио традиције познате под именом –„аеродромске одлуке“, јер се сматрало да су потписиване на аеродрому у тренутку одласка високог представника. Када је ријеч о смјенама, недостатак образложења није представљао никакво изненађење: ОХР није имао истражиоце који би могли да испитају наводне прекршаје неког званичника. Понекад је «прави» разлог за смјену о којем се дискутовало у кулоарима ОХР-а, била наводно оптужујућа војна обавјештајна информација али она никада није јасно предочена жртви. Међутим, квалитет међународних обавјештајних информација у послеријатној БиХ био је слаб. Војници мировних снага, без одговарајуће обавјештајне обуке, добијали су наређења да прикупљају обавјештајне податке

по кафићима и баровима; њихови извјештаји су стављани у досијеа без озбиљне селекције и касније цитирани као божје слово.“

За Ешдауна, Периш тврди да је био „законодавна машина оличена у једном човјеку који је непрекидно употребљавао своја овлашћења да доноси законе којима је стварао нове институције и директно пријетио уклањањем званичника како би натјерао ентитете да се сложе са његовим планом за пренос надлежности на централну владу. Његов приступ је био једноставан: ставити монопол над силом и контролом пореза у руке централне владе и ентитети ће увенути. Зато се усредредио на реформу правосуђа, војске, пореског система и полиције. Нове државне институције које је створио Ешдаун нису биле својеродне, те зато нису могле да преживе без интензивног међународног надзора. Виши судски и порески званичници у великој мјери су се ослањали на међународне службенике које је именовао високи представник.“¹¹

Завршавајући свој текст, Периш наводи: „У остваривању циљева за БиХ, међународна заједница се не треба ослањати на дрвеног адвоката у лику међународног колонијалног управитеља. Вријеме је да ОХР коначно затвори врата“.

Многи међународни посматрачи осудили су корозивно дејство високог представника и присвојених диктаторских овлашћења на политику у БиХ. Међународна кризна група, на примјер, констатовала је да „даље постојање ОХР-а неће усмјерити грађане у правцу реформи, него може унијети раздор у мјери која је довољна да реформу учини недостижном“.

Метју Периш, пише: „ПИК-ово „тумачење“ овлашћења високог представника на Бонској конференцији и његова каснија примјена нових овлашћења почиње да изгледа правно бесмислено, да личи на бесловесност и конфузију коју не бисте очекивали ни од студента прве године права“. Даље каже: „Тешко

¹¹ Исто

је отети се закључку да је степен правне фикције коришћене у креирању бонских овлашћења напросто неvjероватан... У међународном праву нема оправдања за начин на који је Босна и Херцеговина, готово преко ноћи, претворена у колонију којом заједнички управљају међународне силе¹².

Слично пише и др Мирослав Барош са Универзитета Шефилд Халам: „У правном смислу, присвајање овлашћења високог представника је *ultra vires*; не постоји ни правни основ ни образложење ни за једно овлашћење изван овлашћења предвиђених [Дејтонским споразумом], а то су: праћење и помоћ у спровођењу цивилних аспеката уговора”.

У детаљној правној анализи бонских овлашћења у Гетингенском журналу међународног права (*Goettingen Journal of International Law*), Тим Бенинг (Tim Banning) закључује: „[Бонска овлашћења] не могу се квалификовати као законом дато овлашћење. Њихово постојање је моћна, али обмањујућа правна фикција”¹³.

Чак је и Педи Ешдаун током свог мандата признао да ауторитет његових одлука проистиче само из њиховог прихватања од стране грађана БиХ рекавши: „Ако нека одлука коју донесем буде одбијена, мој ауторитет нестаће као јутарња роса”¹⁴.

Дејвид Чендлер (David Chandler), стручњак за Дејтонски споразум са Универзитета у Вестминстеру, каже: „ПИК је био само правна измишљотина са циљем да се међународна управа над дејтонским процесом учини кохерентном, али без рестриктивних стега међународног права.

¹² Matthew T. Parish, *A Free City in the Balkans*, 90.

¹³ Tim Banning, *The 'Bonn Powers' of the High Representative in Bosnia Herzegovina: Tracing a Legal Figment*, *Goettingen Journal of International Law* 6 (2014) 2, 259-302, на 302.

¹⁴ Ed Vulliamy, *Farewell, Sarajevo*, *The Guardian*, 2. новембар 2005, стр. 10, цитирано у: Knoll, 298.

Паулина Невил Џоунс, бивши политички директор Министарства иностраних послова Велике Британије и вођа британске делегације на дејтонској мировној конференцији, била је пресудна за успостављање ПИК-а. Како је касније навела, „сви су знали да се ради о подвали“.

Периш примјећује: „ПИК нема никакво легално овлашћење да ишта тумачи, нити да уопште чини било шта што има правне последице. То је тек скуп људи које интересује шта високи представник (и супервизор) раде, а његов оснивачки акт је управо сâм састанак“.

Бенинг је сагласан са овом констатацијом и објашњава да је „поглед на Лондонске закључке из 1995. године, оснивачки документ ПИК-а, открива да ПИК-у нису дата никаква изричита овлашћења“.

О бонским овлашћењима, Карлос Вестендорп, Високи представник у вријеме бонске конференције ПИК-а у децембру 1997. каже: „На бонској конференцији, успјели смо да уведемо начин на који високи представник може да доноси те одлуке, што, правно гледајући, није у складу са Дејтонским споразумом. Морам признати да то и није било баш легално.¹⁵ Моћ вам неће бити послужена на послужавнику. Морате је сами зграбити“.¹⁶

Дакле, ПИК високом представнику није могао дати додатна овлашћења - а камоли далекосежну диктаторску моћ - зато што један орган не може да делегира овлашћење које сâм нема, а ПИК никада није имао никакво легално овлашћење.

Надаље, бонска овлашћења не само да су неодржива по основу међународног права, него коришћење таквих неограничених овлашћења представља флагрантно и тешко крше-

¹⁵ Адис Мерцановић, *Democracy by Decree, Prospects and Limits of Imposed Consociational Democracy in Bosnia and Herzegovina* (2015), 256.

¹⁶ Цитирано у: David Chandler, *State-Building in Bosnia: The Limits of 'Informal Trusteeship'*, *International Journal of Peace Studies*, том 11, бр. 1, 17, 27 (2006).

ње важећег међународног права које обавезује све стране Дејтонског мировног споразума, те поступци високог представника не могу имати никакво обавезујуће дејство по било коју страну.

Високи представници о ОХР-у

ПЕДИ ЕШДАУН, Високи представник у периоду 2002. – 2006. године. У својој аутобиографској књизи „Сретан живот“¹⁷, пише: „За обављање мог мандата на располагање ми је стављен Уред високог представника (ОХР) са око 800 запослених и буџет од 36 милиона евра (мјесечно). А да би ово моје уплитање у сваку пору живота било потпуније, дате су ми огромне овласти (бонске овласти), на основу којих сам могао наметати законе, смјењивати функционере и политичаре који блокирају или спречавају имплементацију Дејтонског споразума. Управо је то био наш задатак 2002. године: градити институције ефикасне државе. А то је подразумијевало почетак постепене разградње структуре Дејтона, којег би и даље требало поштовати с аспекта сигурности, како би се изградила држава за коју су се многи борили и дали своје животе“.

Ешдаун даље наводи: „Срби ме углавном нису вољели, јер су знали да покушавам изградити државу што је подразумијевало редуковање овлаштења државе у држави коју су они стварали у Републици Српској. Босански муслимани су ми били наклоњени из истог разлога, али су ми замјерали, јер нисам дозволио да се међународном аеродрому у Сарајеву, на који једнако право полажу припадници свих етничких група у земљи, да име по њиховом ратном лидеру и мом пријатељу Алији Изетбеговићу. Хрвати ме нису вољели, јер су знали да

¹⁷ Према листу „Дневни аваз“ од 16. маја 2009. године

ћу спријечити њихове покушаје формирања мини државе на југу, као и због чињенице што сам смијенио њиховог изабраног предсједника када је оптужен за корупцију.“¹⁸

МИРОСЛАВ ЛАЈЧАК, Високи представник и специјални представник Европске уније, одлазећи из БиХ у фебруару 2009. године, рекао је: „Све док земља има високог представника који има овлашћења која никако и ничим нису лимитирана, то значи да је она нека врста протектората. Ако не би било одлуке о затварању ОХР-а, онда и се ишло на јачање и улоге ауторитета Високог представника и то би апсолутно значило да европске теме прелазе у други план, јер ОХР и европска перспектива не иду једно с другим. Европска филозофија је филозофија партнерства, а јачање ОХР-а је наставак протектората. Ја сам у БиХ дошао због европских интеграција, тако да ако требамо ићи даље с ОХР-ом, ја себе ту не видим. Онда треба доћи неко од политичара из Европске уније ко је присташа протектората. Ја то нисам и ту нема дилеме.“

КАРЛ БИЛТ, први и једини легални високи представник, сада копредседавајући Европског савјета за спољне односе, у свом извјештају од 28. јануара 2021. под називом: „Босна од рата до Дејтона и до свог полагааног мира“, пише:

„Ако су напори међународне војне имплементације добили врло снажну позицију у Дејтону, случај је био супротан са њиховим цивилним колегама. Анекси 1 и 2 војних аспеката мировног споразума састоје се од 14 страница, док Анекс 10 о цивилној примјени има мало више од једне странице. **Цивилна структура у Канцеларији високог представника (ОХР) није добила никаква овлашћења.** Дјелимично је то било због вјеровања да је оно што је било потребно само помоћ у успостављању локалног консензуса о разним питањима.

¹⁸ Исто

Али то је такође била последица страха САД-а да би било која овлашћења цивилног високог представника имала утицај на ауторитет НАТО снага. У својим мемоарима Холбрук ово гледиште и резултате које је оно имало карактерише као „апсурдне“, кривећи за то НАТО и амерички војни притисак.

Стога се прва и најтежа фаза имплементације мира у Босни одвијала међународним цивилним напорима који су имали мало ресурса и још мање овлашћења. Док је ИФОР, са својим огромним ресурсима, морао да раздваја зараћене војске, високи представник и његова мала канцеларија имали су сложенији задатак да повезују земљу и успостављају нове институције. Сходно томе, ову прву фазу окарактерисали су бескрајни преговори о започињању окупљања страна у новим структурама управљања, укључујући организацију избора. За превише људи у Босни мир је био наставак рата другим средствима и то је тај процес у непосредним годинама након сукоба више продужио од већине других ове врсте, не само међу међународном заједницом. И поред тога, било је могуће успоставити нове структуре за управљање земљом и полако започети њихов рад у року од годину дана. Али процес је био спор и укључивао је тешке, континуиране напоре у међународном посредовању.

Након рата, Међународна конференција за бившу Југославију је укинута. А на њено мјесто за БиХ дошао је гломазни такозвани Савјет за имплементацију мира (ПИК), који се састоји од најмање 55 држава, а његов више лимитиран Управни одбор постао је донекле проширена верзија старе Контакт групе. Када се састао у Бону крајем 1997. године, ПИК је изјавио, у радикалном одступању од претходног приступа, да високи представник има моћ доношења обавезујућих одлука о било ком питању којем се одлучи бавити. Ово је покренуло другу фазу цивилне имплементације мира. Са такозваним **бонским овлашћењима**, процес примјене је брзо прелазио са процеса заснованог на локалној сагласности на онај заснован

на спољном наметању. **Правна основа за ово била је крајње упитна**, али је несумњиво омогућила убрзање бројних важних напора у имплементацији током година полупротектората које су услиједиле. Ешдаун, који је више пута користио овлашћења, касније је написао да су „по било ком стандарду та овлашћења, која не подлијежу жалби или преиспитивању, изванредна“. Могла су функционисати само док су **била широко прихваћена у самој Босни, будући да је ОХР-у недостајао било какав прави инструмент за извршење.**

Више од 1.000 различитих одлука, тачније 1.049, донио је високи представник о свему, од доношења закона до уклањања изабраних званичника који су у својим ставовима или понашању виђени као „антидејтонски“ током ове друге фазе. Посљедње одлуке ове врсте донијете су 2011. године (иако су се односиле на поништавање претходних).

Промјена се убрзала, али је у њој постојао изразит недостатак. Опсежна употреба бонских овлашћења током тог периода несумњиво је ојачала тенденцију политичара у земљи да избјегавају властите одговорности и да своју пажњу усредоточе више на утицај на политике ОХР-а него на сједење и ковање болних компромиса. Понекад се говорило да БиХ ризикује да постане протекторат међународне заједнице, а не независна и суверена држава.

На крају, стране су почеле да схватају да ово није одржив приступ. А употреба бонских овлашћења заустављена је у исто вријеме кад су почеле расправе о затварању, или барем смањењу, величине и значаја ОХР-а. Затим, цивилна примјена је прешла из своје фазе полупротектората у трећу која је наглашавала локално власништво над процесом. Политичке снаге БиХ требале су да имају крајњу одговорност за земљу.

Као дио тога, 2006. године постигнут је иницијални споразум међу међународним актерима да се затвори ОХР. Али, 2007. године одлука је преиначена, а враћена је 2008. године

под условом да се **бројни услови**, означени као „5 + 2“, испуне. Ови услови су се првенствено односили на нека питања власништва над имовином која су била предмет бескрајних и врло детаљних контроверзи, а која су се све више односила далеко мање на суштину спорова него на напоре неких актера да задрже ОХР. Али услови су такође укључивали **нејасну клаузулу да у земљи мора постојати „позитивна оцјена политичке ситуације“**. До сада то није био случај. У складу с тим, четврт вијека након Дејтона, ОХР је још увијек ту, иако знатно смањен. Бонска овлашћења су и даље тамо као коначно политичко оружје међународне заједнице, барем у теорији, и, као и обично, предмет бескрајних спекулација о њиховој будућности.¹⁹

ВОЛФГАНГ ПЕТРИЧ, високи представник у периоду 1999. до 2002. године, предсједник Маршаловог фонда Европа, дао је интервју за Радио Слободна Европа, у коме се, између осталог, наводи да: „Стари инструменти у БиХ нису више делотворни“.

Радио Слободна Европа (РСЕ): Међутим, свеукупно ситуација у Босни и на Косову је мање више замрзнута више од 20 година након завршетка ратова. Остварен је мали напредак, док јачају етничке поделе. У Босни је било помака непосредно након рата у време и када сте ви били високи представник. Међутим, након неуспеха да се усвоји “Априлски пакет” 2006., стање се погоршава у последњих 15-ак година.

Помињале су се разне идеје о потреби промене Дејтонског споразума, организовања нове Дејтонске конференције 2, на којој би се изнова решавало питање БиХ и Косова. Да ли ЕУ и САД располажу са новим инструментима како би истовремено извршили додатни притисак и пружили нове подстицаје

¹⁹ Погледати на: <https://ecfr.eu/publication/bosnia-to-war-to-dayton-and-to-its-slow-peace/>

сукобљеним актерима? Јасно је да је геостратешка ситуација сада другачија него 1990-их имајући у виду много офанзивнији наступ Русије и Кине на глобалној сцени.

Петрич: Нема начина да се вратимо на пређашње стање јер је, као што сте рекли, ситуација сада потпуно другачија. То значи да стари инструменти, попут Уреда високог представника, више нису делотворни. Није реч о грешци самог Валентина Инцка зато што нема напретка у БиХ. Напротив, ради се о назадовању. Резултати садашњег Уреда високог представника су слабији него било којег претходног.

Стога су потребни нови инструменти са новим приступом, а то не може бити Уред високог представника јер је то постратна институција. Реч је о механизму успостављеном у време када су односи са Турском и Русијом били веома добри. То знам из личног искуства када ми је Турска помогла о питањима везаним за Бошњаке, а Русија у случају Срба.

Међутим, то време је заувек прошло. Дакле, као што сам рекао, потребни су нови инструменти и приступ, а њихово средиште мора бити мисија Европске уније у Сарајеву и Брисел са снажном политичком и финансијском подршком европског блока. Нажалост, катастрофална посета Жозефа Бореља Москви, такође има негативан утицај на ситуацију у БиХ и генерално на Западном Балкану.

Дакле, постојећи механизми више не могу да дају резултат без обзира на најбоље Шмитове намере. Он зна доста о овој регији јер се дуго њоме бавио, али се ситуација суштински променила па стари инструменти више не функционишу.

ОХР сада део проблема а не решења

РСЕ: То значи да се залажете за затварање Уреда високог представника?

Петрич: „Да. Предложили смо 2002. да се ова институција затвори 2006. године је једногласно прихваћен што је најбољи начин да се трансферишу овлашћења и одговорност на ЕУ, наравно уз подршку САД. Можда да се успостави нови институционални оквир који би заменио Уред високог представника, у чијој би основи биле ЕУ и САД, а могао би да се придружи свако ко жели, али са искреним намерама. На тај начин би остала отворена врата за Русију, али знам да се она не би прикључила.“²⁰

НЕДЕЈТОНСКА БиХ КАО СМЕТЊА ОПСТАНКУ

Одавно је било вријеме да БиХ од објекта међународне политике, постане активан чинилац и учесник међународних односа и процеса који се тичу њене будућности и регионалне стабилности. У остваривању пута за БиХ, а након 17. јуна 2008. године када је БиХ и званично ступила у уговорни однос са Европском унијом, требало је да наступи период без ОХР-а као постратне институције и ружне прошлости БиХ. Дуго година високи представник је умјесто да одговорно охрабрује инструменте самоодрживости БиХ, стварао инструменте властите одрживости. Притом му није била ни страна инстру-

²⁰ Радио Слободна Европа, интервју од 13. фебруара 2021. године

ментализација институција БиХ. То је БиХ све више удаљавало од стварања међусобног повјерења и одрживости.

Иако Бошњаци највише својатају Високог представника и ОХР, очекујући укидање или бар развлашћивање Републике Српске, остајање ОХР-а је заправо највише на штету њих самих. Одржавање заблуде да ће међународна заједница, читај ОХР, направити грађанску државу, донијети нови устав и тиме поништити „Републику Српску као геноцидну творевину“, краде вријеме свима. Сигурно је да се у БиХ не може наметати једнострани модел унутрашњег уређења, па је зато очекивано да бошњачки политичари схвате потребу споразумијевања и одустану од ексклузивитета својих унитаристичких и централистичких рјешења и модела, те константног изазивања унутрашњих криза путем лобирања утицајних међународних кругова за своје искључиве идеје. Када добију јасан одговор из Републике Српске да то није у складу са Дејтонским споразумом, онда од тога праве аргумент за наводну опструкцију од стране Републике Српске. Не може Република Српска правити компромис са собом, тако што ће пристајати на захтјеве за пренос надлежности.

Несумњиви напори, труд и средства које је свих ових година улагала међународна заједница, донијели су значајне резултате. Обавеза је домаћих актера да својом вољом и међусобним разумијевањем, у складу са Дејтонским споразумом и надлежностима по Уставу БиХ, користе то као капитал за будућност. Резултати које су пројектовали поједини страни званичници у циљу властитог промовисања, нису остварени, јер су нереални. Наставак такве праксе унедоглед, више води распаду БиХ, него њеном опстанку. Такво дјеловање страног фактора у БиХ, урушава не само шансу за стабилну БиХ, већ руши и кредибилитет међународне заједнице. То руши и све оно добро што су многе стране владе, организације и појединци, учиниле за БиХ и њене грађане. Зато нам не треба таква политика силе, пријетњи, наметања и мијешања у

унутрашње ствари БиХ. Тако се не може градити ниједна држава која претендује да буде стабилна. Није могућа држава по замисли бошњачких структура за које је Република Српска кривац за све. Подсјетићемо се да је једном Харис Силајџић по повратку из САД, изјавио да су му амерички званичници више пута рекли - ако је такво стање у БиХ како га представљате, зашто се онда не разиђете?

Босна и Херцеговина је прије свега демократско питање, потом економско, а онда и европско питање. Европској унији нису потребне ноћне море када БиХ једног дана буде пуноправни члан. Зато договори из предприступног времена, могу бити само резултат демократског унутрашњег дијалога и одлука надлежних институција уз поштовање Устава БиХ. Оно што је наметнуто, нема сврху и кад-тад ће бити још већи проблем. БиХ као економско питање, изискује стабилност ради привлачења страних улагања и развоја, те побољшања животног стандарда. То је пут којим иде Република Српска, а Федерација заостаје заробљена ратном прошлoшћу и неријешеним уставним положајем Хрвата. Остваривање демократије и економског развоја, као последица и резултат, сигурније ће нас водити ка Европској унији. Шта нам остаје мимо ова три правила: демократија, економија, Европска унија? Остаје стварање некорисних илузија. Од илузија се не живи и не напредује.

Република Српска нема скривене политичке намјере. Дјеловање званичника и институција Републике Српске је прије свега окренуто поштовању Дејтонског споразума и изградњи мира и стабилности у БиХ и региону. Као демократски изабрана власт, знаћиће и демократске одговоре, ако други покушају другачије. Притом се мисли и на „ловце у мутном“ који би да искористе заокупљеност међународне заједнице великим проблемима у сукобљеним регионима и глобалним кризама, да би овдје водили своје личне ратове против стабилности у БиХ, зарад својих каријера. Нико није и неће направити каријеру

дјелујући супротно међународном Дејтонском уговору, нити производњом кризе у БиХ.

ПУТ НАПРИЈЕД

Високи представник прекршио је обавезу тумачења у доброј вјери по основу Бечке конвенције о уговорном праву, тумачећи на свој начин и самовољно да му тај један анекс даје овлашћења да влада путем одлука, вансудским путем кажњава и себи додјељује друга аутократска овлашћења. Високи представник повремено погрешно тврди да има више засебних извора овлашћења: Анекс 10., закључке Управног одбора ПИК-а и резолуције Савјета безбједности УН. Стварност је, међутим, да Анекс 10. дефинише тек његове задатке, да Управни одбор ПИК-а никада није располагао правом да уређује или дефинише мандат и овлашћења високог представника, а да Савјет безбједности никада није усвојио никакве допуне овлашћења високог представника из Анекса 10. тако да су сви поступци високог представника који иду изван оквира Анекса 10. *ultra vires*.

Будући да присвојена овлашћења немају правни основ, те крше људска права грађана БиХ и фундаментална начела међународног права која су утврђена важећим уговорима и међународним обичајним правом, примјена тих овлашћења не може имати никакво обавезујуће правно дејство нити обавезујућу снагу ни по кога. Било која одлука високог представника не може имати правну снагу све док стране којима су те одлуке упућене не пристану на њихову примјену са становишта права.

С тим у вези, а имајући у виду да је високи представник увелико прекорачио улогу додијелену Анексом 10. у потпу-

ности је оправдано игнорисање диктата високог представника наметнутих кршењем ограничења његових овлашћења из Анекса 10.

Поштовање суверенитета БиХ и владавина права налажу затварање Канцеларије високог представника. Неизабрани страни званичник без икакве одговорности, који је присвојио неограничена извршна, законодавна и судска овлашћења која не подлијежу никаквој ревизији, неспојив је са појмом суверенитета и европским путем БиХ. Да би се квалификовала за чланство у Европској унији, БиХ мора постати земља која може да управља сама собом, чији се суверенитет у потпуности поштује. Ово неће бити могуће све док високи представник буде присутан у БиХ и док буде присвајао овлашћења да путем одлука намеће законе, мијења устав и кажњава како му се прохтије, уз потпуно пренебрегавање дејтонског уставног система и међународног права. Ако БиХ жели да постане држава са пуним суверенитетом и чланица Европске уније, присуство високог представника у БиХ мора се окончати.

Дошло је вријеме да Босна и Херцеговина крене напријед без високог представника и ОХР-а. То је одавно став Републике Српске као једне од пет страна-потписница, али индиректно и других страна који се не исказује јасно, али се може наслутити из негодовања на поједине потезе ОХР-а. За останак ОХР-а не постоји ни став „Републике Босне и Херцеговине“, јер таква творевина више не постоји, укинута је Дејтонским споразумом. Не постоји јединствена подршка опстанку ОХР-а ни у Федерацији БиХ, јер су се и легитимни представници хрватског народа више пута залагали за престанак. Само је бошњачка политичка структура упорна у захтјевима за наставак превазиђеног међународног протектората који никоме није ништа добро ни корисно донио. Није ни одржавао мир, јер су то чиниле међународне војне снаге – прво ИФОР, па СФОР, а сада мисија Алтеа Европске уније. Својим потезима је изазивао нестабилност, а наметањима закона и одузимањем

надлежности ентитетима, заправо Републици Српској, доводио до додатне нестабилности и нерационалности у обављању пренесених/отетих надлежности него у вријеме када су их остваривали ентитети. Стварање Оружаних снага је примјер повећања трошкова. Све то је довело и до додатне нефункционалности БиХ као државне заједнице.

Суштинска промјена која ће се огледати у потпуном преузимању одговорности за постизање договора о начину функционисања државне заједнице, мора лежати на изабраним представницима конститутивних народа од којих се ниједан не би смио заносити постојањем подршке у одређеним актерима међународне заједнице. Све док постоје наде да ће нека страна сила или међународна заједница моћи да на било који начин, похвалама или пријекорима, подршком или осудама било које од страна, замијени неопходне унутрашње договоре оних који чине БиХ и живе у њој, неће бити могуће очувати државну заједницу БиХ састављену у Дејтону.

Узевши у обзир све наведено, као и значајан допринос високих представника продубљивању неразумијевања и нетрпељивости између конститутивних народа као носилаца суверенитета БиХ, крајње је вријеме да, умјесто новог покушаја бесправног и незаконитог именовања новог високог представника, Канцеларија високог представника буде затворена.

ЗАКЉУЧЦИ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ОД 10. 3.2021.

Народна скупштина Републике Српске је, разматрајући Информацију о примјени Анекса 10. Дејтонског споразума, на Осамнаестој посебној сједници, одржаној 10. марта 2021. године на захтјев српског члана Предсједништва БиХ, усвојила следеће закључке:

1. Народна скупштина Републике Српске констатује да су у складу са Анексом 10. Општег оквирног споразума за мир у Босни и Херцеговини, чији потписник је и Република Српска, само стране уговорнице надлежне да „траже постављање Високог представника... како би помогао странама у њиховим напорима да мобилишу те, по потреби координишу активностима организација и агенција које су укључене у цивилне аспекте мировног рјешења, извршавајући наведене задатке...“ Бројни високи представници су безобзирно урушавали владавину права, кршећи међународно и домаће право, игноришући уско дефинисана ограничења мандата додијељеног високом представнику Анексом 10.
2. Занемаривањем демократских и уставних процеса, као и јасних услова Дејтонског споразума, високи представник је, без икаквог правног овлашћења, наметнуо у БиХ бројне законе, као и 105 амандмана на уставе

ентитета. Високи представник је вршио вансудска кажњавања стотина грађана БиХ, поништавао одлуке судова, укључујући и одлуке Уставног суда БиХ, те донио наредбу којом се забрањују било каква поступања у вези са оспоравањима одлука високог представника. Високи представник на драстичан начин занемарује интересе и права конститутивних народа, дајући неприхватљиве квалификације и увреде на рачун читавог српског народа. Нелегални и непромишљени диктати високог представника на нијели су немјерљиву штету функционалности и политичкој култури БиХ, урушавајући у великој мјери поштовање владавине права.

3. Народна скупштина Републике Српске констатује да се обавеза Републике Српске као стране уговорнице Анекса 10. да сарађује са високим представником, односи на активности усмјерене на спровођење Анекса 10. уз поштовање владавине права, Устава БиХ, те домаћег и међународног права, а што обухвата: прихватање ограничења мандата дефинисаних Анексом 10; прихватање чињенице да се надлежност високог представника односи искључиво на тумачење Анекса 10; поштовање и примјену Устава БиХ, укључујући одредбе којима се уређују демократски поступак доношења закона и гаранције заштите људских права грађана БиХ. Имајући у виду значајна кршења Анекса 10. од стране високих представника настала самовласним проширењем овлашћења јасно одређених у Анексу 10, као и дуготрајну праксу занемаривања владавине права и Устава БиХ од стране високог представника, Република Српска не пристаје на прихватање незаконитих диктата високог представника.

4. Народна скупштина Републике Српске уважава сваког представника међународне заједнице који искрено жели да помогне БиХ; ипак, због елементарног непоштовања владавине права у виду кршења Анекса 10. какво је испољено од стране свих високих представника, Република Српска не може прихватити наметање било које личности за високог представника, подсјећајући да је постављење високог представника условљено сагласношћу страна потписница Анекса 10. Дејтонског споразума. С тим у вези, Народна скупштина Републике Српске сматра да су досадашња номиновања, избор и потврђивање високог представника недовољно транспарентни, јер није уважавана неопходност консултација и прибављања сагласности страна, како је предвиђено Анексом 10. Ово представља довољан основ за одбацивање било ког именованог високог представника без процедуре предвиђене Анексом 10.
5. Народна скупштина као највиши орган Републике Српске - стране-потписнице Анекса 10. – Споразума о спровођењу цивилног дијела мировног рјешења, предлаже одржавање што скоријег састанка страна-потписница тог анекса, с приједлогом да се укине високи представник и преиспитају одлуке високих представника донесене изван мандата утврђеног Анексом 10.
6. Народна скупштина Републике Српске задужује Владу Републике Српске да формира међународни правни тим са циљем подношења тужби против високих представника који су кршећи Дејтонски споразум и његов Анекс 10., кршили међународно право злоупотребљавајући свој мандат.
7. Народна скупштина Републике Српске сматра да је спровођење цивилног дијела мировног споразума

одавно постигнуто, а да су присуство и активности Канцеларије високог представника већ дуги низ година озбиљан терет напретку БиХ и неспојиви су са појмом њеног суверенитета, те представљају препреку на њеном путу ка европским интеграцијама. Након 25 година мира у БиХ, крајње је вријеме да Канцеларија високог представника буде затворена и да одговорност за будућност и функционисање БиХ постане искључиво право и надлежност народа у БиХ и њихових политичких представника, без страног уплитања или друге врсте угрожавања демократских процеса и механизма прописаних Уставом БиХ.

8. Народна скупштина Републике Српске констатује да протеком 25 година од успостављања мира у БиХ није било сукоба нити су они могући, престаје потреба и за војним дијелом мисије по Анексу 1 А Дејтонског споразума. То потврђује и чињеница да је од првобитних 60 хиљада војника мисије ИФОР, које је мијењала име у СФОР, већ годинама у БиХ само ограничени контингент европске мисије ЕУФОР са шесто војника.
9. Народна скупштина Републике Српске сматра да је коначно дошло вријеме да Босна и Херцеговина са своја два ентитета и три конститутивна народа, преузме одговорност за властити развој у складу са Дејтонским споразумом и међународним правом које је интегрални дио правног система БиХ. Ако то не буде на дневном реду у скорије вријеме, треба покренути разговоре о мирном разлазу, у складу са Повељом Уједињених нација која гарантује сваком народу право на самопредјељење и Међународним пактом о грађанским и политичким правима и Пактом о привредним, социјалним и културним правима, који су по Анексу 1. на Анекс 4., саставни дио Устава

БиХ, у којима пише: „Сви НАРОДИ имају право на самоопредељење. На основу овог права, они слободно одређују свој политички статус и слободно обезбеђују свој економски, социјални и културни развој. Да би постигли своје циљеве, сви НАРОДИ могу слободно да располажу својим богатствима и својим природним изворима, без штете по обавезе које проистичу из међународне привредне сарадње, засноване на принципу узајамног интереса и међународног права. Један НАРОД не може ни у ком случају да буде лишен својих властитих средстава за живот. Државе чланице овог пакта, укључујући ту и оне државе које су одговорне за управљање несамосталним територијама и територијама под старатељством, дужне су да помажу остварење права народа на самоопредељење и да поштују ово право сходно одредбама Повеље Уједињених нација.

10. Народна скупштина Републике Српске задужује Владу Републике Српске да формира експертске тимове домаћих и страних стручњака за сваку област, гдје је пренесена надлежност са Републике Српске, са циљем да изучи и правно образложи природу кршења Анекса Дејтонског споразума, а нарочито Устава БиХ и предлаже процедуре за доношење у Републици Српској нових закона и аката како би се те надлежности поново успоставиле на нивоу Републике Српске. Све то мора бити урађено у складу са словом Устава БиХ и Устава Републике Српске.

ПРИЛОЗИ

Анекс 10. Дејтонског споразума
(према преводу Парламентарне скупштине)

Славко Митровић:
Слободна држава Република Српска

АНЕКС 10. - СПОРАЗУМ О СПРОВОЂЕЊУ ЦИВИЛНОГ ДИЈЕЛА МИРОВОГ РЈЕШЕЊА

Република Босна и Херцеговина, Република Хрватска, Савезна Република Југославија, Федерација Босне и Херцеговине и Република Српска („Стране“) споразумјеле су се како слиједи:

Члан I

Високи представник

1. Стране су сагласне да спровођење цивилних аспеката мировног рјешења обухвата широк спектар активности укључујући наставак напора за пружање хуманитарне

помоћи онолико дуго колико то буде потребно; обнову инфраструктуре и привредни опоравак; успостављање политичких и уставних институција у Босни и Херцеговини; промовисање поштивања људских права и повратак расељених лица и избјеглица; као и одржавање слободних и поштених избора у складу са распоредом из Анекса 3 Општег оквирног споразума. Значајан број међународних организација и агенција ће бити позвано да пружи своју подршку.

2. У погледу сложености са којима су суочене, Стране траже постављање Високог представника који ће бити именован у складу с релевантним резолуцијама Савјета безбједности Уједињених народа, како би помогао Странама у њиховим напорима да мобилизују те, по потреби, координишу активностима организација и агенција које су укључене у цивилне аспекте мировног рјешења, извршавајући доле наведене задатке, на начин на који му је то повјерено резолуцијама Савјета безбједности УН-а.

Члан II

Мандат и методе координације и сарадње

1. Високи представник ће:
 - a. Вршити надзор над спровођењем мировног рјешења;
 - b. Одржавати блиске контакте са Странама ради промовисања њиховог потпуног поштивања свих цивилних аспеката мировног рјешења и висок ниво сарадње између њих и организација и агенција које учествују у овим аспектима;
 - c. Координисати активностима цивилних организација и агенција у Босни и Херцеговини како би осигурао ефикасно спровођење цивилних аспеката мировног рјешења. Високи представник ће

- поштовати њихову аутономију унутар њиховог подручја дјеловања, дајући им, према потреби, опште смјернице о утицају њихових активности на спровођење мировног рјешења. Од цивилних организација и агенција се тражи да помогну Високом представнику при извршењу његових/њених обавеза давањем свих информација релевантних за њихов рад у Босни и Херцеговини;
- d. Помагати у рјешавању било каквих потешкоћа које настану у вези са цивилним спровођењем, када Високи представник просуди да је то потребно;
 - e. Присуствовати састанцима донаторских организација, нарочито о питањима обнове и изградње;
 - f. Уједињеним народима, Европској Унији, Сједињеним Државама, Руској Федерацији и другим заинтересованим владама, странама, те организацијама подносити периодичне извјештаје о напретку у спровођењу мировног споразума у вези са задацима изложеним у овом Споразуму;
 - g. Давати смјернице и примати извјештаје од Комесара Међународних оперативних полицијских снага, успостављених у складу са Анексом 11 Општег оквирног споразума.
2. У спровођењу свог мандата, Високи представник сазива и предједава Комисијом („Заједничка цивилна комисија“) у Босни и Херцеговини. Ова Комисија ће бити састављена од представника Страна, команданта ИФОР-а или његовог/њеног представника, те представника оних цивилних организација и агенција чије присуство Високи представник сматра неопходним.
 3. Високи представник ће према потреби успостављати подређене Заједничке цивилне комисије на локалним нивоима у Босни и Херцеговини.
 4. Заједничка савјетодавна комисија ће се састајати повремено или у складу са договором између Високог представника и команданта ИФОР-а.

5. Високи представник или његов именовани представник ће одржавати блиске контакте са командантом ИФОР-а, или његовим именованим представницима, те ће успоставити одговарајуће системе везе с командантом ИФОР-а како би се олакшало извршење њихових обавеза.
6. Високи представник ће размјењивати информације и одржавати редовну везу са ИФОР-ом, према договору са командантом ИФОР-а, те путем комисија описаних у овом Члану.
7. Високи представник ће присуствовати лично или путем свог представника на састанцима Заједничке војне комисије, те понудити савјете, нарочито о питањима политичко-војне природе. Представници Високог представника ће исто тако учествовати у раду подређених комисија Заједничке војне комисије како је наведено у Члану VIII (8) Анекса 1А Општег оквирног споразума.
8. Високи представник може такође основати друге цивилне комисије унутар или изван Босне и Херцеговине како би олакшао/ла спровођење свог мандата.
9. Високи представник нема никакву надлежност над ИФОР-ом и не може се на било који начин мијешати у спровођење војних операција или ланац команде у ИФОР-у.

Члан III

Особље

1. Високи представник ће именовати особље које он/она буде сматрао/ла потребним, а које ће пружати помоћ у извршењу задатака из овог Споразума.
2. Стране ће олакшавати рад Високог представника у Босни и Херцеговини, укључујући пружање одговарајуће помоћи на захтјев у смислу транспорта, исхране,

смјештаја, комуникација и других капацитета према условима једнаким онима који се обезбјеђују у складу са споразумима који се примјењују за ИФОР.

3. Високи представник ће у складу са законима Босне и Херцеговине уживати правну моћ која му је неопходна за извршавање његових/њених функција, укључујући и мандат за склапање уговора, као и за стицање и располагање непокретном и покретном имовином.
4. Повластице и имунитет су усаглашени како слиједи:
 - a. Стране дају сагласност да канцеларија Високог представника, као и његове/њене просторије, архиве и остала имовина уживају исте повластице и имунитете које у уживају дипломатска представништва и њихове просторије, архиве и остала имовина у складу са Бечком конвенцијом о дипломатским односима.
 - b. Стране дају сагласност да Високи представник и професионални чланови његовог/њеног особља, као и њихове породице уживају исте повластице и имунитете које имају дипломатски представници и њихове породице у складу с Бечком конвенцијом о дипломатским односима.
 - c. Стране дају сагласност да остали чланови особља Високог представника и њихове породице уживају исте повластице и имунитете које имају чланови административног и техничког особља и њихове породице у складу са Бечком конвенцијом о дипломатским односима.

Члан IV

Сарадња

Стране ће у потпуности сарађивати са Високим представником и његовим/њеним особљем, као и с међународним организацијама и агенцијама, као што је предвиђено Чланом IX Општег оквирног споразума.

Члан V

Највиша надлежност за тумачење

Високи представник има највишу надлежност на терену у вези са тумачењем овог Споразума о спровођењу цивилног дијела мировног рјешења.

Члан VI

Ступање на снагу

Овај Споразум ступа на снагу потписивањем.

**За Републику Босну и
Херцеговину**

(потпис)

За Републику Хрватску

(потпис)

**За Савезну Републику
Југославију**

(потпис)

**За Федерацију Босне и
Херцеговине
(потпис)**

**За Републику Српску
(потпис)**

Славко Митровић

СЛОБОДНА ДРЖАВА РЕПУБЛИКА СРПСКА

„Подсјећајући се своје хиљадугодишње историје, српски народ даје себи демократски Устав: Република Српска је слободна држава. Република Српска је народна држава. Народ држи политичку власт. Народ изражава своју вољу путем избора и гласања. Одлуке доноси већина. Република Српска је уставна држава, држава заснована на поштовању културних вриједности и социјална држава. Законодавна власт припада искључиво народу и Народној скупштини. Скупштину сачињавају представници српског народа. Опште призната начела међународног права представљају саставни дио права државе. Република Српска има своју химну која се зове – „За Српску“.

Шта би се десило када би овако гласиле почетне одредбе новог Устава Републике Српске, чије доношење је неопходно ради нарушене уставности у Босни и Херцеговини према међународном праву коме припада Дејтонски споразум. Република Српска је по преамбули међународног Дејтонског споразума његова индиректна потписница, а директна потписница свих његових 11 анекса којима је потврђен њен државноправни статус. Зато Република Српска има право, а још више обавезу, штитити свој интерес инсистирањем на уставности и поштовању међународног права.

На почетку овог текста цитиране су одредбе Устава Слободне државе Баварске, једне од шеснаест покрајина у саставу Савезне Републике Њемачке, с тим што су називи „Баварска“ и „баварски народ“ замијењени ријечима - Република Српска и српски народ. Слободна држава Баварска, како је њен званични назив, има своја представништва по многим земљама, али и при Европској унији у Бриселу, а њима руководи баварски министар за европске и спољне послове. Баварска представништва у свијету штите и промовишу њене интересе. Све то Баварска ради, иако у свим државама постоје амбасаде Њемачке. Република Српска је много више држава него Слободна држава Баварска, зато што јој по непромијењеном Уставу БиХ припадају надлежности за одбрану и војску, царину, полицију, обавјештајно-безбједносну службу, све пореске надлежности и правосудна надлежност, изузимајући ограничену уставну надлежност коју има Уставни суд БиХ. Припадају јој и све друге државне надлежности које нису изричито Уставом БиХ ‘пренесене’ у надлежност државне заједнице „Босне и Херцеговине“.

Зашто нема државе БиХ

Држава и право су два међусобно неодвојива феномена: нити може бити државе без права, нити права без државе. Између права и државе постоји нераскидива веза и међузависност. Ако нема тога, не постоји држава. „Држава“ БиХ, како то стално истичу бошњачке политичке, вјерске, медијске и све друге структуре, створена је тек у Дејтону, а потврђена потписивањем у Паризу 14. децембра 1995. године. До тада је БиХ постојала само као папирната творевина без територије, власти и народа, чије је међународно признање 1992. довело до грађанског рата, жртава и разарања. Све је било непотребно, јер

се то могло ријешити мирним путем формирањем три етничке заједнице три суверена и конститутивна народа, онако како је то предвиђао Кутиљеров план с почетка 1992. године, који је Алија Изетбеговић прихватио, а потом на наговор америчког амбасадора Цимермана, одбио.

Право на самопредјељење припада народима

Уставно и међународно утврђено право на самопредјељење, српски народ је исказао на плебисциту одржаном у новембру 1991. године, којим је процентом преко 90%, исказао своју вољу за опстанак у заједничкој држави са Србијом, Црном Гором и другима који тако одлуче. Право на самоопредјељење односи се на издвајање народа из постојеће државе, али и на останак у тој држави. Право народа на самоопредјељење је неприкосновено, неотуђиво, непреносиво и један је од врховних принципа у међународном праву. Оно подједнако припада великима и малим народима. Да – народима, а не неком другом. То право се не може одузети нити потрошити.

Дејтонска структура БиХ уважава право на самоопредјељење тако што задржава широк степен аутономије ентитета, а конститутивним народима БиХ даје битне механизме заштите. У оквирима Дејтонског споразума право Републике Српске, односно српског народа, на самоопредјељење подразумијева очување Дејтонске структуре, односно очување широке аутономије ентитета, уставом додијелених надлежности и прописаних механизма заштите конститутивних народа. За Републику Српску то је право, а још више обавеза, имајући у виду деценијске насртаје и промјену дејтонске структуре БиХ коју су чинили Високи представник, Уставни суд БиХ са 3 стране судије, а све потпомогнуто подршком дијела међународне заједнице.

Српски народ је данас далеко више него прије тридесет година свјестан својих права и спреман их је штитити свим правним средствима, не повинујући се произвољним тумачењима који се темеље на сили неправда. Уосталом, свијет се неповратно промијенио у односу на крај прошлог вијека. Није само Америка велесила, сада су то и многољудне земље попут Кине и Индије, а Русија се вратила својој политици и одговорности коју је имала раније. Бразил и Јужноафричка Република, Турска, Јапан, Индонезија као регионалне силе, нису више без својих ставова нити аутоматски повлађују западним силама. Европска Унија је нешто између наднационалне асоцијације и права држава чланица на своје интересе и свој идентитет. Њена одговорност према европским државама-чланицама је дио прилично широке заједничке политике. Након Брежита и Трампа, одговорност европске осовине Њемачка-Француска је изоштрана. Настављањем међународног неправног интервенционизма у дејтонску структуру БиХ, садашња агонија претворило би се у суноврат.

Западни дио међународне заједнице због испуњавања жеља бошњачких структура за унитаризацијом под разним изговорима – функционалност, нормалност, грађанско друштво, довео је до тога да многи Босну и Херцеговину сматрају пропалом државом као што пише Френсис Фукујама у свом дјелу „Изградња државе – владе и свјетски поредак у 21. вијеку“. Он је Босну и Херцеговину, Сомалију, Хаити, Камбоџу, Либерију, Сијера Леоне, Конго и Источни Тимор сврстао у државе без суверености.

БиХ као тамница за Србе и Хрвате

Свих година након грађанског рата у БиХ, дјеловањем бошњачких структура уз обилату помоћ дијела међународне

заједнице, нарушавана су легална и легитимна права Срба и Хрвата, што поприма елементе својеврсне тамнице за та два конститутивна народа. Због продуженог кривичног дјела угрожавања колективних права и рушења дејтонске структуре, Србе и Хрвате приморавају на фактичко самопредјелјење при чему оно формално, не мора бити битно. Од БиХ као државне заједнице утврђене Дејтонским споразумом са приматом ентитета и кантона и унутрашњим суверенитетом који скоро у потпуности припада ентитетима, (а у Федерацији БиХ и кантонима), разноврсним притисцима, уцјенама, преварама, наметањима, подвалама, кажњавањима, направљена је анти-Дејтонска БиХ.

По Дејтонском споразуму БиХ није могла бити ни одређена као федерација, јер је правно најближа конфедерацији као унија два национална ентитета – српског народа у Републици Српској и Бошњака и Хрвата у Федерацији БиХ. Дејтонска БиХ има само три органа – Предсједништво, Уставни суд и Централну банку. Умјесто парламента као врховног законодавног органа, због минималних надлежности, БиХ по Уставу има тек међуентитетски парламентарни форум. Та „парламентарна скупштина“ (и сам овај назив додатно релативизује значај бе-ха нивоа) има два дома – представнички и дом народа који се састављају након и на основу избора и одлука донешених од стране ентитета. Домовима су прописане правила и процедуре доношења одлука у стриктно побројаним питањима и ништа више од тога. Предсједништво БиХ је истовремено и шеф државне заједнице и њен извршни орган. БиХ нема владу, јер Савјет министара као ни Парламентарна скупштина није орган БиХ. То је тек помоћно тијело Предсједништва БиХ као носиоца оног дијела извршне власти који су ентитети предали нивоу БиХ. Промјена Устава БиХ могућа је само споразумом ентитета, на основу кога се доносе уставни амандмани као уставни основ за било коју надлежност коју Анексом 4. Дејтонског споразума ентитети нису пренијели

на ниво БиХ. Тек након стварања уставног основа, могуће је донијети законе о војсци, царини, правосудју, и свему ономе што сада постоји супротно дејтонском споразуму и Анексу 4. као међународноправном документу.

Након „трагичног сукоба у региону“ требало је примијенити Дејтонски споразум и тиме створити основу за процес помирења и успостављања повјерења између три народа који су водили међусобне грађанске ратове. Бошњачко инсистирање на само њиховој истини, о „агресији“ Србије и Хрватске, етничком чишћењу и јединој жртви, једноставно није тачно. Послијератни сарајевски удружени злочиначки подухват има своје актере и у дијелу такозване међународне заједнице, високом представнику и тзв. бонским овлашћењима. Трагично је, што је и Уставни суд БиХ, инструмент својеврсне окупације, у коме судије-странци заједно са судијама Бошњацима, прегласавају судије из реда Срба и Хрвата. Таквим дјеловањем неправно је мијењана дејтонска структура БиХ што је још више нарушило међунационалне односе и удаљило политичке представнике конститутивних народа од пријекно потребног унутрашњег договора.

Сарајевска Бајден-хистерија

У Сарајеву влада својеврсна хистерија и повампирење онога што је и довело до крвавог четворогодишњег међунационалног сукоба. Разлог томе што је у САД за предсједника изабран Џозеф Бајден, кога бошњачке структуре својатају и вежу за Алију Изетбеговића, кога је смрт спасила истраге и оптужнице за изазивање грађанског рата у БиХ. На Вијећници у Сарајеву на којој стоји плоча о „српским злочинцима“, након америчких избора пројектована је слика Бајдена и Изетбеговића као порука коју је његов син Бакир сажео у одредницу – Срби

су лош народ. Кују се планови како додатно развластити Републику Српску, казнити све Србе и осудити их у медијима, ухапсити Додика, забранити Србији и Хрватској да уопште и помињу да су потписнице, а тиме и гаранти Дејтонског споразума. Уз то ће припријетити Хрватима и наредити да се не буне када Бошњаци бирају Жељка Комшића за хрватског члана Предсједништва БиХ, када бирају „хрватске“ посланике и одборнике који имају хрватска имена као Зулфикар, Расим, Нурко, Един. Пусти снови који неће успјети, али ће још више затровати цјелокупну атмосферу и оставити БиХ на дну. Сви ће имати штету, понајвише Бошњаци блиндиране памети у свом самозадовољству да су Србима и Хрватима по ко зна који пут огадили Босну и Херцеговину. Умјесто да упорно и стрпљиво све бошњачке структуре заједно са српским и хрватским представницима граде помирење и повјерење, чини се све супротно, па је и ефекат очекиван. Томе највише доприносе и западне амбасаде у Сарајеву, које годинама подржавају бошњачке захтјеве, држећи се политике и стереотипа насталих једностраним и пристрасним извјештавањем о грађанском рату у БиХ.

Нема нових високих представника по Анексу 10.

Високи представник по Анексу 10. Дејтонског споразума може се поставити само на захтјев страна-потписница тог Анекса, од којих је једна и Република Српска.

Власти Републике Српске имају јасне ставове о високим представницима који су кршећи Дејтонски споразум одавно постали дио проблема, а не дио рјешења за БиХ. Зато без сагласности Републике Српске нема легалног постављења високог представника. Закључцима од 10. марта ове године,

Република Српска је одбацила именовање новог високог представника као и наставак неправног протектората.

Они са „најбољим намјерама“ који би да замјеном Инцка спроведу бошњачке циљеве, требали би прочитати шта је рекао француски предсједник Франсоа Митеран 1993. године поводом „разрјешавања кризе“ настале разарањем Југославије: „Све је то био низ грешака: њемачка акција, америчка игноранција, италијанско оклијевање, јер су интервенције Свете столице паралисале Италију. У ствари, Њемачка сматра себе легитимним наслједником Аустро-Угарске империје и у свој рачун је узела стару аустријску мржњу против Срба.“

Република Српска није обавезна прихватити никакву самовољу високог представника, који је сам себи додијелио противправна овлашћења, а онда је измишљени Савјет за имплементацију мира као самоизабрано тијело самоизабраних земаља и организација без икаквог оснивачког или радног акта, поздравио такву намјеру високог представника. Тиме су погажене изричите норме Дејтонског споразума и Устава БиХ. Послије су такве измишљотине у мемоарима међународних службеника, служиле за подсмјех - да не кажемо спрдање са „државом Босном и Херцеговином“.

Османско поробљавање средњовјековне српске државе, зауставило је развој којим се кретала немањинска држава, онако како се кретала и западна Европа. Бројни примјери из српске историје прије турске окупације, свједоче о дометима уређења државе и економског развоја. Уз Душанов законик из 14. вијека, који је био епохално дјело европског нивоа правне културе и цивилизације, постоје и други канони који то доказују. Такви прописи су били брана самовољи владара, па макар он био и цар. Тако у Статуту града Будве писаним у вријеме Душаног царства, уз остало имају одредбе о кнезу који је бивао увијек странац: „Наређујемо да се сваки пут када дође кнез послан од цара господара да преузме подручје, мора сакупити општинско вијеће на звуке звона св. Ивана, да кнеза

закуне да мора поштовати и придржавати се одредаба и обичаја нашег Статута. Уколико кнез неће да се закуне да ће поштивати и придржавати се одредаба Статута, општина није дужна да га прими за кнеза.“

Није дужна ни Република Српска.

(Објављено у ГЛАС СРПСКЕ, 22. март 2021.)

